

Piotr Szajner
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
II KWARTAŁ 2019**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 123

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz), Andrzej Kowalski,
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (Redaktor naczelny)
Piotr Szajner
Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
<http://www.sgh.waw.pl/instytuty/irg>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

*Opracowanie powstało w wyniku wspólnych badań Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH
z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB*

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2019

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

Nr Rej. PR 18392

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 123. W badaniu uczestniczyło 2096 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA.....	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	7
	1) Wskaźnik koniunktury	7
	2) Nastroje gospodarstw rolnych	10
	3) Przychody pieniężne.....	13
	4) Oszczędności	16
	5) Zadłużenie	19
	6) Zakupy nawozów mineralnych	22
	7) Zakupy pasz treściwych.....	25
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	28
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	31
	10) Inwestycje w budynki i budowle	34
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych	37
	12) Zamiar wzięcia kredytu	40
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	43
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	46
	15) Przeznaczenie dopłat bezpośrednich	49
III.	SUMMARY	51

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. W II kwartale 2019 r. koniunktura w polskim rolnictwie poprawiła się. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) wzrosła o 8,1 punktu, z poziomu -11,9 pkt do -3,8 pkt. Poprawa koniunktury jest skutkiem zarówno wzrostu przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych – wartość wskaźnika wyrównanych przychodów zwiększyła się o 9,2 pkt, z wysokości -20,2 pkt do -11,0 pkt – jak i poprawy nastrojów rolników (wartość mierzącego je wskaźnika zaufania, drugiej ze składowych IRGAGR, jest wyższa niż przed kwartałem o 5,8 punktu i wynosi 10,5 pkt). To pierwsza od roku poprawa koniunktury rolnej i choć wartość IRGAGR jest niższa niż w drugim kwartale 2018 r. (wyniosła wówczas -1,7 pkt), to jej kwartalny wzrost jest niemal sześciokrotnie większy niż przed rokiem. Wskaźnik ponownie przebił swą długookresową średnią (-10,2 pkt), a jego średniookresowa tendencja spadkowa, trwająca od III kwartału 2017 r., zdaje się dobiegać końca. Rolnicy spodziewają się poprawy swojej sytuacji finansowej w kolejnym kwartale i, ogólnie rzecz biorąc, z większym optymizmem patrzą w przyszłość. Symptomy trwałej poprawy koniunktury w polskim rolnictwie, na które wskazywaliśmy przed kwartałem, uwydatniły się. Kolejny, trzeci kwartał roku jest zazwyczaj okresem szczytu aktywności gospodarstw rolnych i nic dotąd nie wskazuje na to, by tym razem miało być inaczej. Wzrosły wartości wszystkich sald, z wyjątkiem tych, które dotyczą decyzji o skutkach długookresowych, tj. inwestycji i zaciągania kredytów na finansowanie produkcji. Może to znaczyć, że gospodarstwa rolne pomyślnie oceniają najbliższą przyszłość, jednak dalsze perspektywy działalności są – w ich opinii – zbyt niepewne. Niemniej jednak, oznaki zakończenia trwającej ponad rok dekonunktury w polskim rolnictwie są bardzo wyraźne i utrwalają się.

2. Poprawa koniunktury jest niemal powszechna – kwartalny wzrost wartości wskaźnika IRGAGR odnotowano dla wszystkich wyróżnianych grup gospodarstw rolnych z wyjątkiem tych, które zajmują się uprawą roślin wieloletnich i chowem/hodowlą zwierząt. Najsilniej poprawę koniunktury odczuły gospodarstwa najmniejsze, tj. o powierzchni do 7 ha (wartość wskaźnika IRGAGR wzrosła o 10,5 pkt), położone w makroregionie zachodnim (o 10,6 pkt), prowadzone przez rolników w wieku do 30 lat (o 14,2 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 9,5 pkt), zajmujące się działalnością inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 9,7 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych¹ zwiększyła się w ciągu kwartału o 14,4 pkt i wynosi -12 pkt. Jest jednak niższa od wartości sprzed roku o 1,0 punkt. Wzrost wartości salda zanotowano dla wszystkich grup gospodarstw rolnych z wyjątkiem tych, które zajmują się uprawą roślin wieloletnich. Głównym powodem wzrostu przychodów pieniężnych były wysokie ceny skupu produktów rolnych, a wzrost ten był w dużym stopniu stymulowany niekorzystnymi warunkami pogodowymi (susza w okresie wiosennym i intensywne opady deszczu w maju). W konsekwencji ceny skupu zbóż wzrosły o 19-39% w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r. Ceny skupu drobiu wzrosły o 6%, trzody chlewnej o 3%, a mleka o 2%. Bardzo wysokie były ceny warzyw, w tym ziemniaków (wzrosły aż o 45%), i niektórych owoców.

Największy wzrost odnotowano dla gospodarstw dużych, o powierzchni 15-50 ha (wzrost wartości salda o 16,9 pkt), położonych w makroregionie zachodnim (o 24,8 pkt), prowadzonych przez

---

¹ Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych. Wskaźnik jest średnią ważoną czterech sald odpowiedzi na pytania dotyczące przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Jest więc niejako „obciążony przeszłością”, a zarazem zorientowany na przyszłość. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania poszczególnych sald pod wpływem czynników nadzwyczajnych i działających krótkotrwale.

osoby w wieku powyżej 60 lat (o 21,9 pkt), z wykształceniem wyższym (o 18,1 pkt), prowadzących działalność inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 21,7 pkt).

Ankietowani spodziewają się, że ich przychody w trzecim kwartale wzrosną.

4. Wzrosła również wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość oszczędności (o 2,1 pkt do poziomu -26,9 pkt). Jest wyższa niż w II kwartale 2018 r. o 3,0 pkt. Wzrost wartości salda odnotowano dla większości grup gospodarstw rolnych; największy dla gospodarstw największych, tj. o powierzchni pow. 50 ha (o 3,4 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 6,5 pkt), prowadzonych przez osoby młode, tj. w wieku do 30 lat (o 10,9 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 5,2 pkt), prowadzących działalność inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 22,8 pkt). Przewidywany jest dalszy wzrost oszczędności w następnym kwartale.

5. Pomimo wzrostu przychodów i oszczędności oraz wbrew prognozom sprzed kwartału pogorszył się stan zadłużenia większości gospodarstw rolnych. Wartość salda zwiększyła się² o 2,7 punktu. Jest zarazem wyższa niż w II kwartale 2018 r. (o 5,5 pkt). Najbardziej pogorszył się stan zadłużenia gospodarstw o powierzchni 15-50 ha (wartość salda zwiększyła się o 4,7 pkt), położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 7,7 pkt), kierowanych przez osoby w wieku 31-45 lat (o 3,0 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 3,7 pkt), zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 22,5 pkt). Rolnicy przewidują, że stan ich zadłużenia w kolejnym kwartale ulegnie poprawie. Ma to związek z przewidywanym wzrostem przychodów pieniężnych, wynikającym w znacznej mierze z wysokich cen.

6. W drugim kwartale roku zazwyczaj następuje wzrost zakupów obrotowych środków produkcji rolnej. Nie inaczej było w II kwartale 2019 r. Wartości sald odpowiedzi na pytania dotyczące zakupów nawozów mineralnych, pasz treściwych oraz środków ochrony roślin zwiększyły się o, odpowiednio: 8,0, 3,0 i 11,1 pkt. do wysokości: -2,0, -0,3 i -5,3 pkt. Wartość salda dot. zakupów pasz treściwych jest wyższa niż rok wcześniej (o 8,2 pkt). Decyduje o tym dobra koniunktura w produkcji zwierzęcej oraz postępująca intensyfikacja technologii produkcji.

Choć wartości wszystkich trzech sald są wciąż ujemne, ich kwartalne przyrosty były większe niż przed rokiem. Aktywność produkcyjna, mierzona nakładem środków obrotowych, wyraźnie nabiera rozmachu.

7. O 1,4 punktu proc. (do wysokości 38,2%) zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które dokonały lub zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zaś odsetek gospodarstw, które poczyniły lub planują poczynić inwestycje w budynki i budowle, obniżył się o 1,0 pkt proc. (wynosi obecnie 18,1%). Pierwszy odsetek jest niższy niż rok wcześniej o 1,6 pkt proc.; drugi jest wyższy o 0,2 pkt proc. Przyrosty obu odsetków są bez znaczenia dla trendów w inwestycjach. Od chwili wygaśnięcia recesji wywołanej kryzysem finansowym w USA z 2007 r., która była dla polskiego rolnictwa bardzo dotkliwa i brzemenna w dalekosiężnych skutkach, inwestycje gospodarstw rolnych, zwłaszcza inwestycje w maszyny i urządzenia, nie wykazują ani wzrostowej, ani spadkowej tendencji, wahając się wokół z niską amplitudą wokół 10-letniej średniej.

8. Znacznie zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które zaciągnęły kredyt preferencyjny (z 33,3% przed kwartałem do 29,8% w obecnym). Z kolei odsetek gospodarstw, które wzięły kredyt na zasadach rynkowych, zwiększył się o 1,3 pkt proc. do poziomu 19,9%. Wzrost ten nie zmienił jednak trendu, który jest spadkowy. Obniżył się również odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt w najbliższym okresie (z 26,4% do 23,6%). Wszystkie te zmiany są zgodne

---

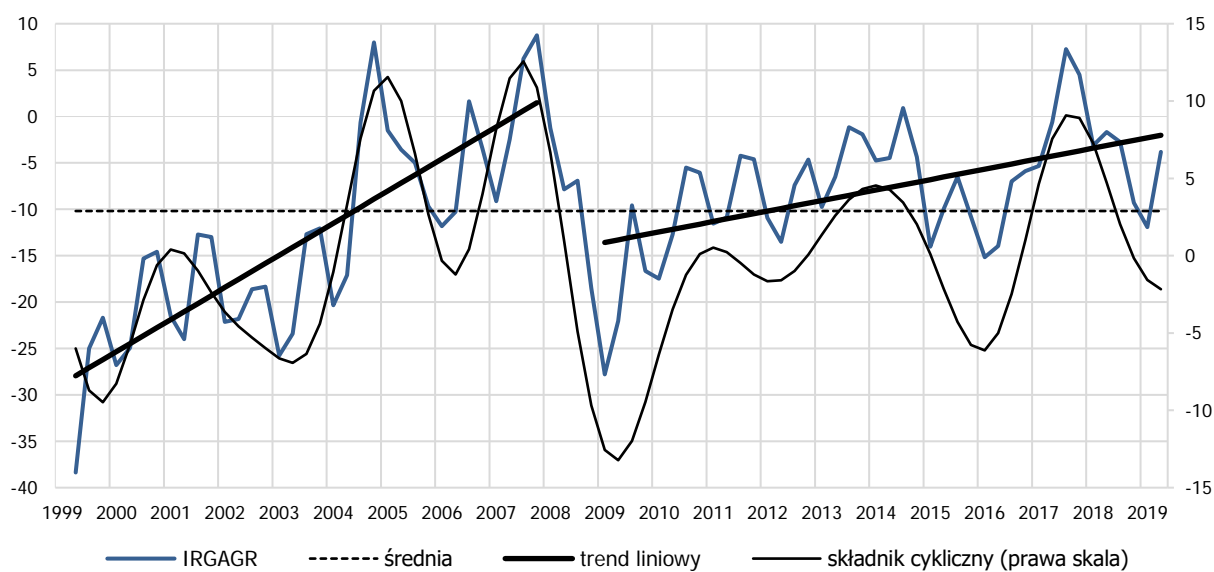
² W przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza poprawę sytuacji.

z obserwowaną od wielu lat tendencją do finansowania produkcji rolnej ze środków własnych, będącą zapewne w związku ze stopniową poprawą sytuacji finansowej gospodarstw rolnych.

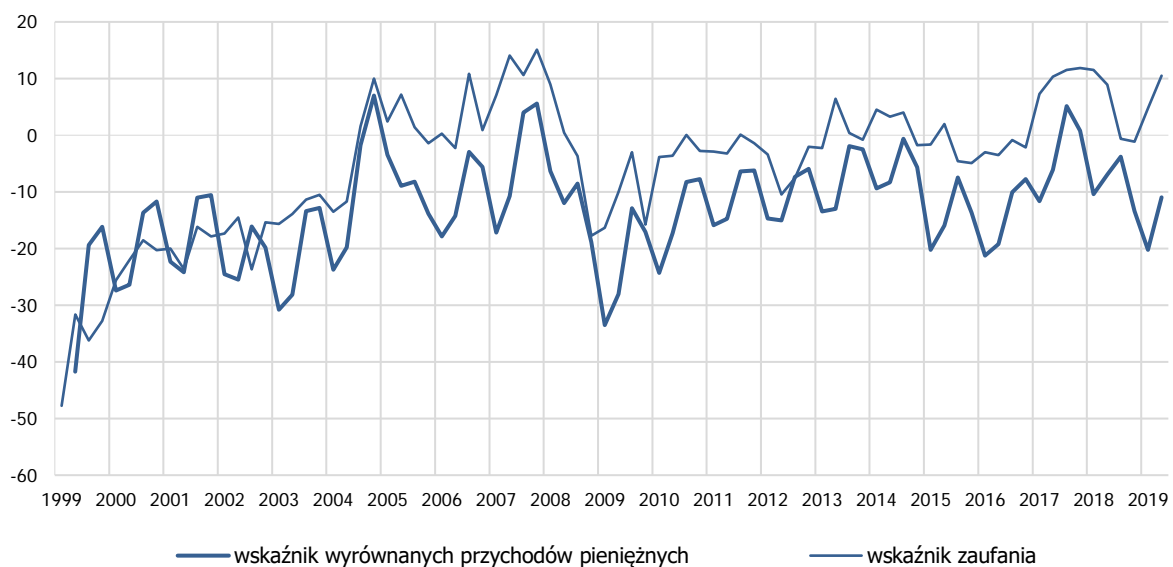
9. Środki z dopłat bezpośrednich rolnicy zamierzają przeznaczyć w pierwszej kolejności za zakup środków produkcji (40,1%), a następnie na bieżące potrzeby życiowe (32,2%), inwestycje w gospodarstwo (26,5%) i dokupno ziemi (5,1%). Drugi rok z rzędu maleje udział wydatków na produkcję rolną w strukturze przeznaczenia dopłat bezpośrednich (jest o cztery punkty procentowe niższy niż w 2017 r.).

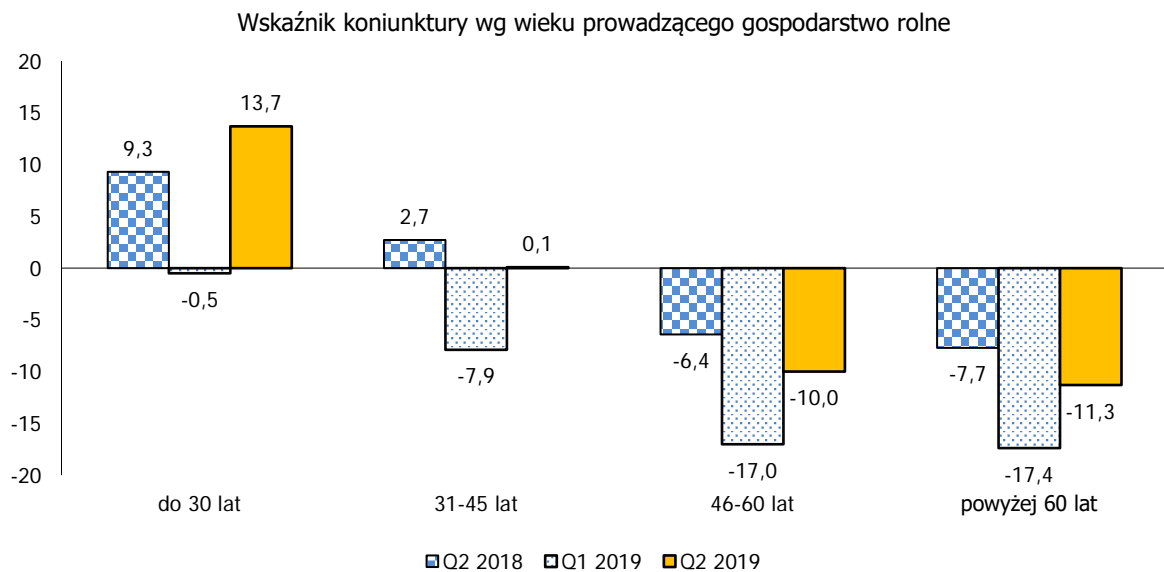
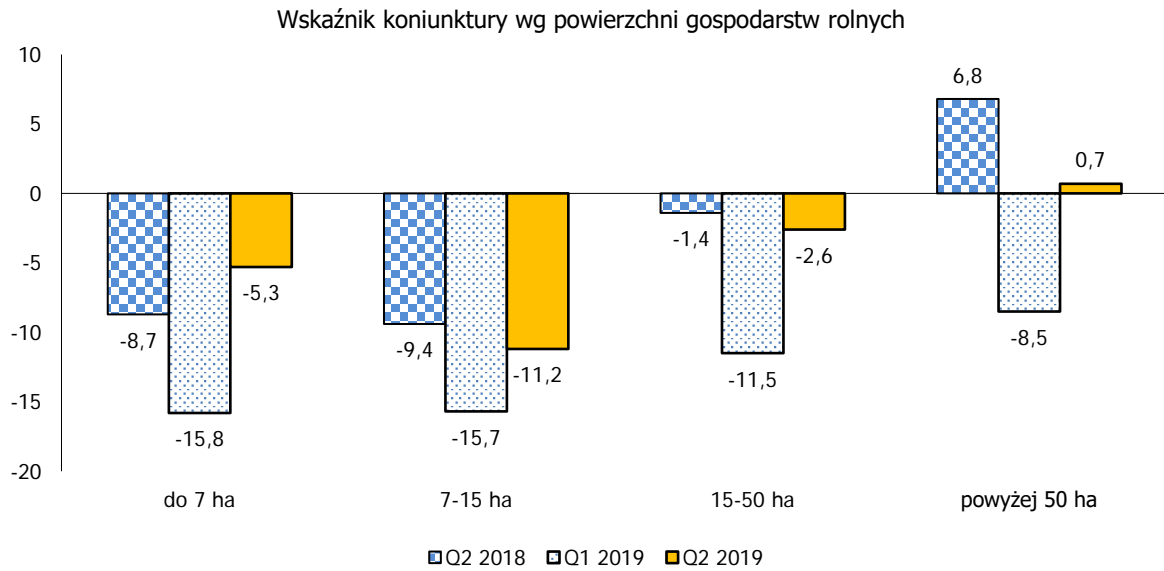
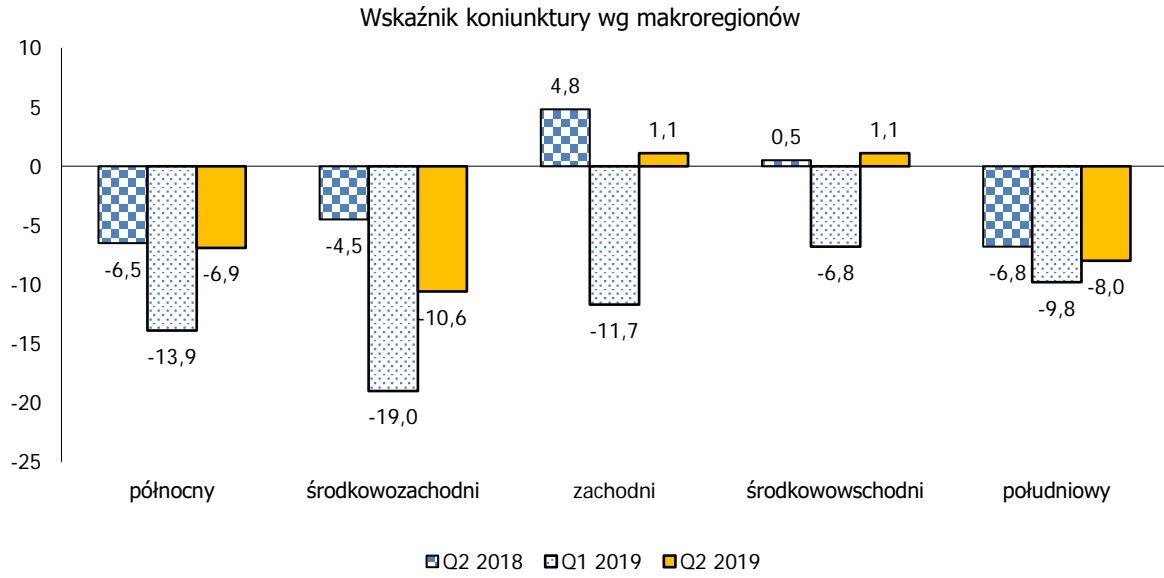
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

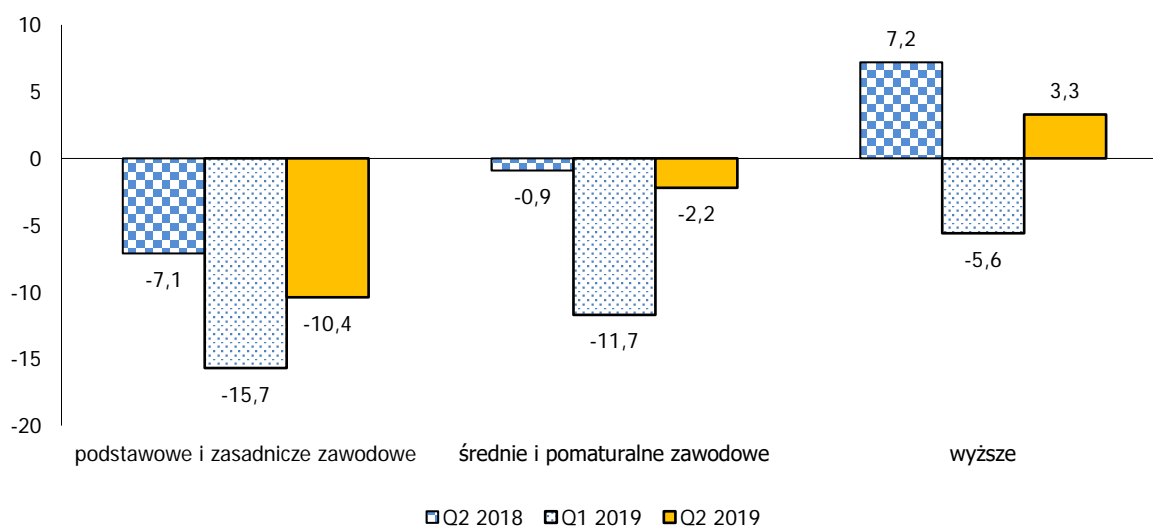
	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-10,4	-7,0	-3,8	-13,4	-20,2	-11,0
2. wskaźnik zaufania	11,5	9,0	-0,6	-1,1	4,7	10,5
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-3,1	-1,7	-2,7	-9,3	-11,9	-3,8

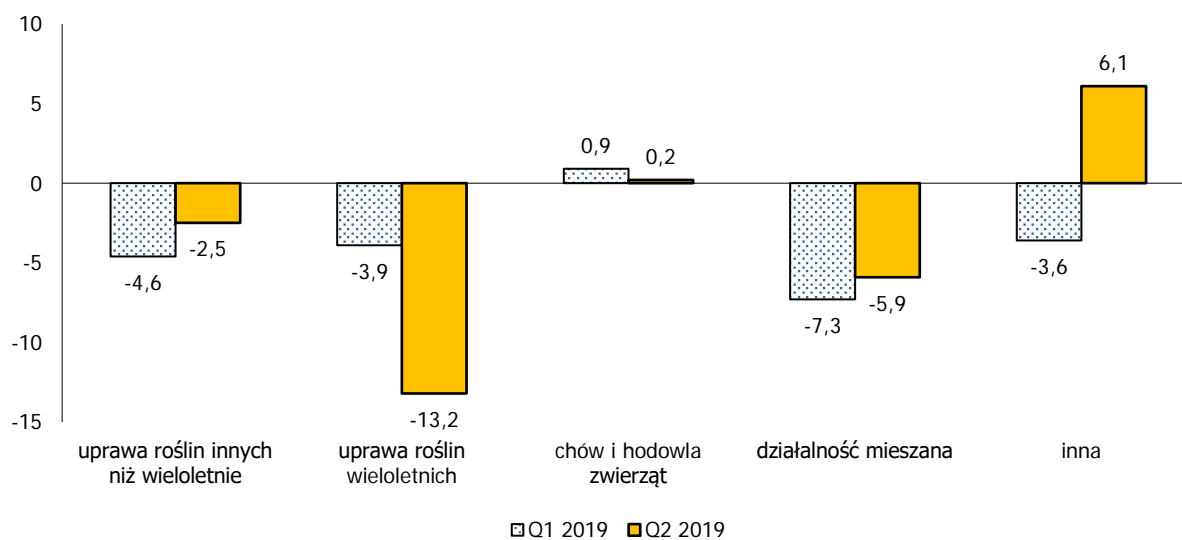

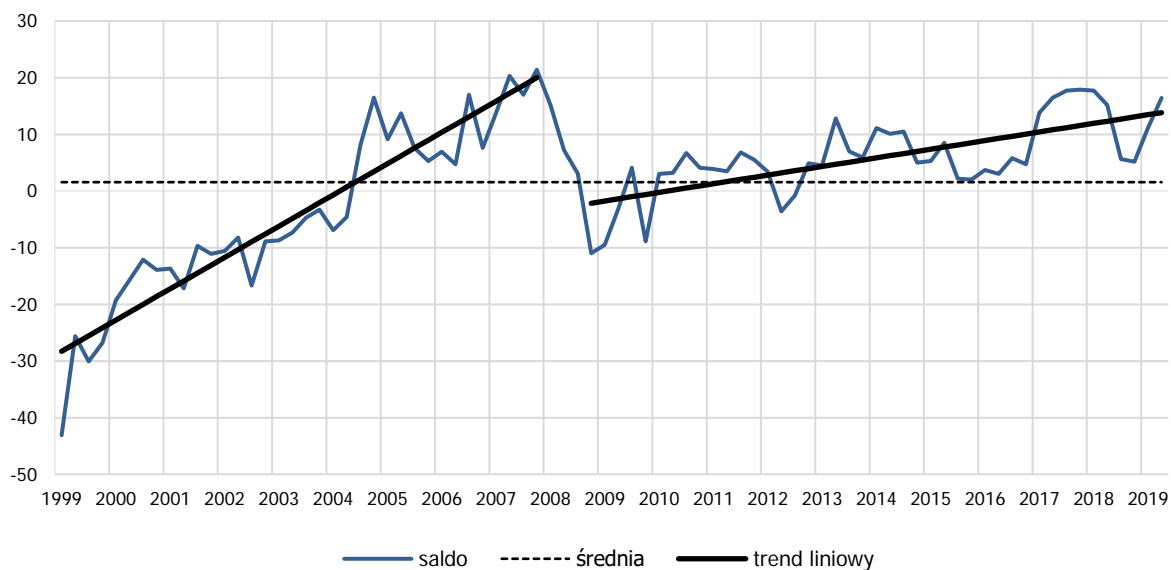
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

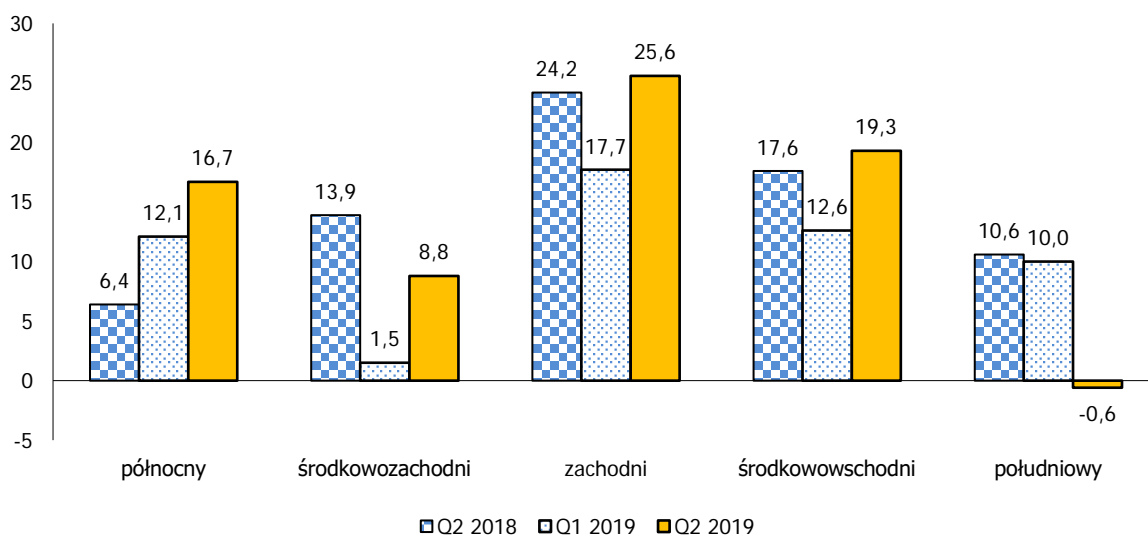

2. Nastroje gospodarstw rolnych

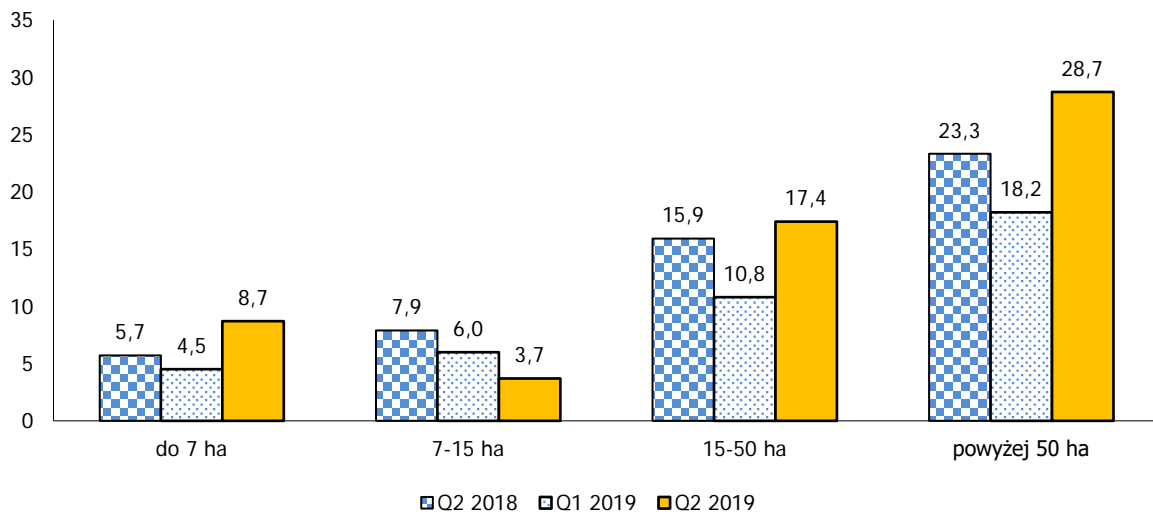

	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
1. z ufnością	27,8	26,3	21,8	20,9	23,7	28,8
2. z obawą	62,1	62,5	62,0	63,4	63,7	58,9
3. ze strachem	10,1	11,1	16,2	15,7	12,6	12,4
saldo (1.-3.)	17,7	15,2	5,6	5,2	11,1	16,4
wskaźnik zaufania (1.-2.*0,1-3.)	11,5	9,0	-0,6	-1,1	4,7	10,5

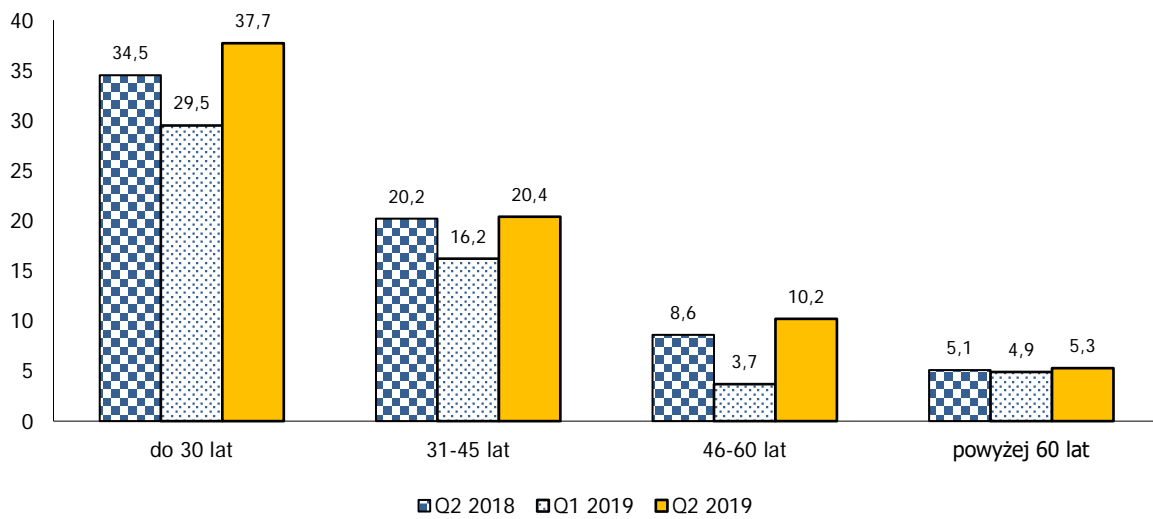
Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

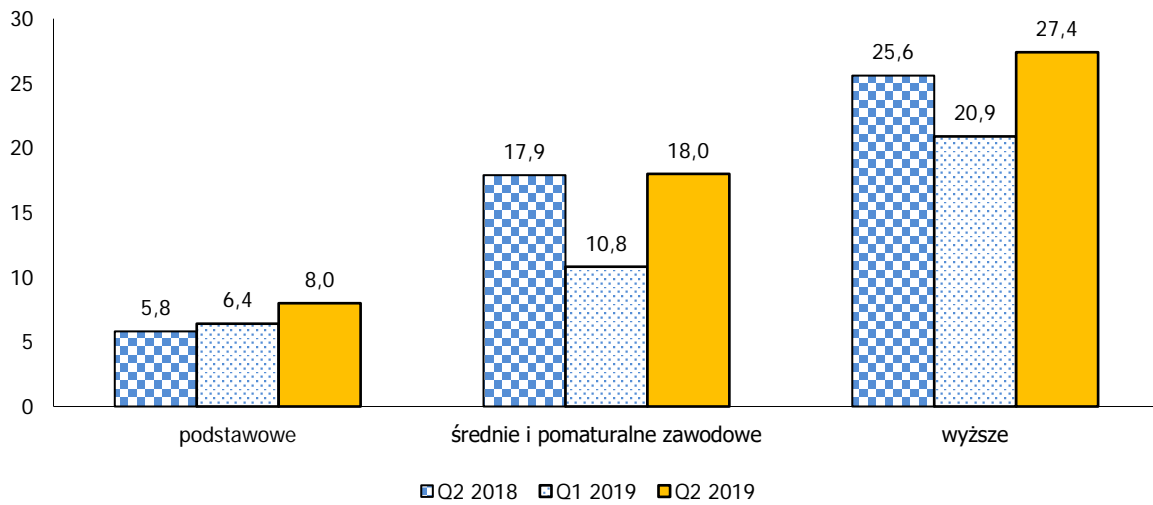
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

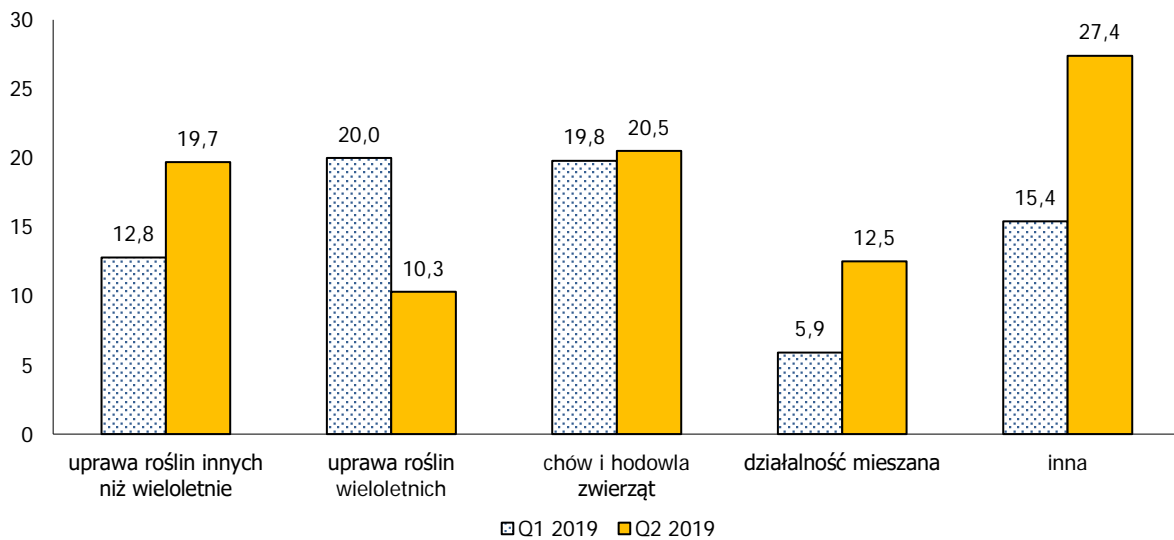
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

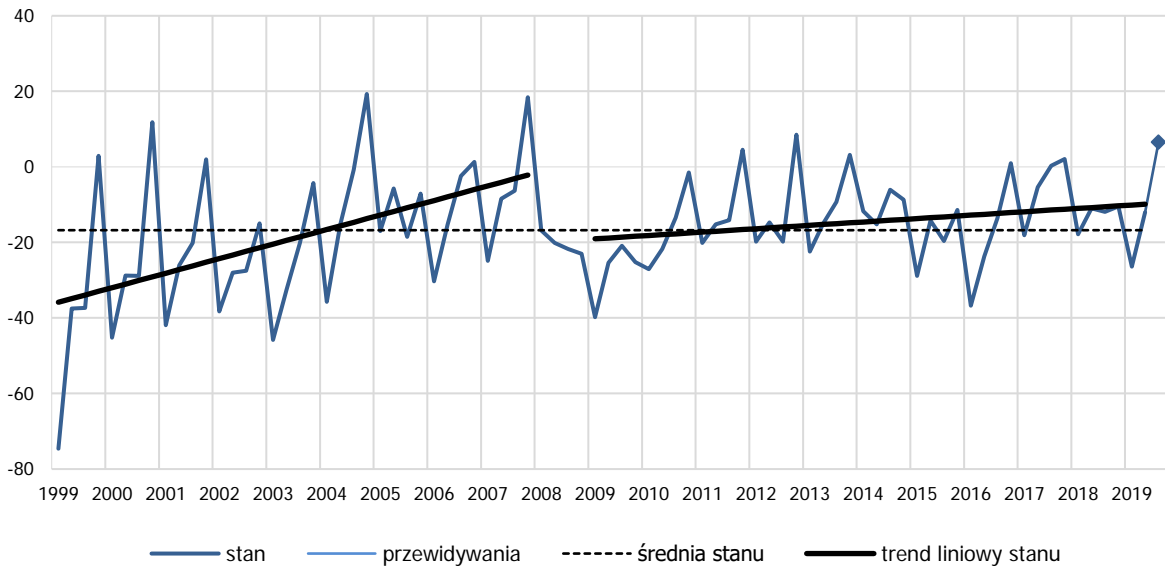
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

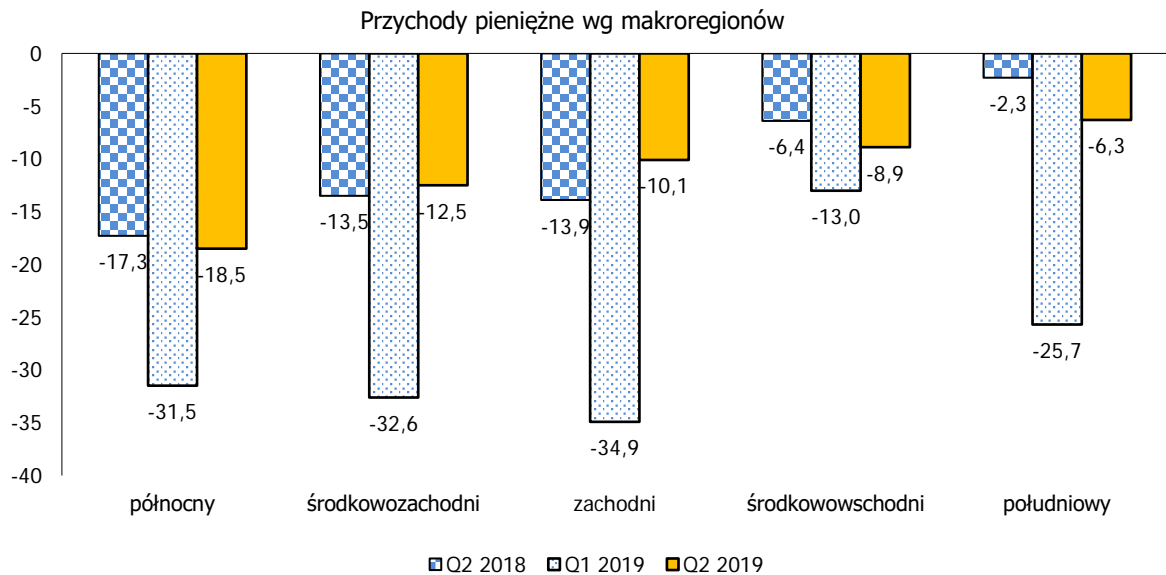
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

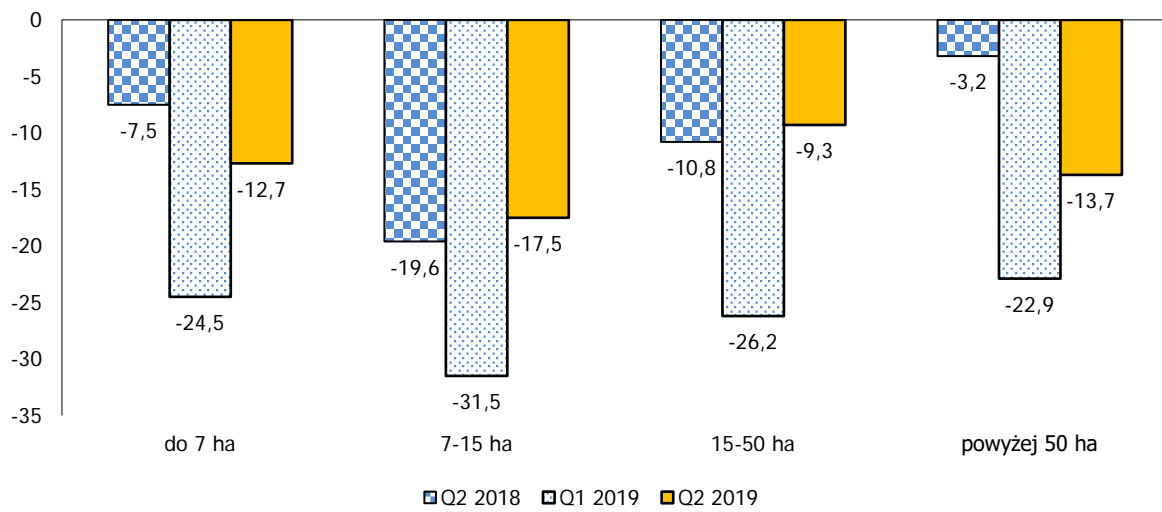
3. Przychody pieniężne

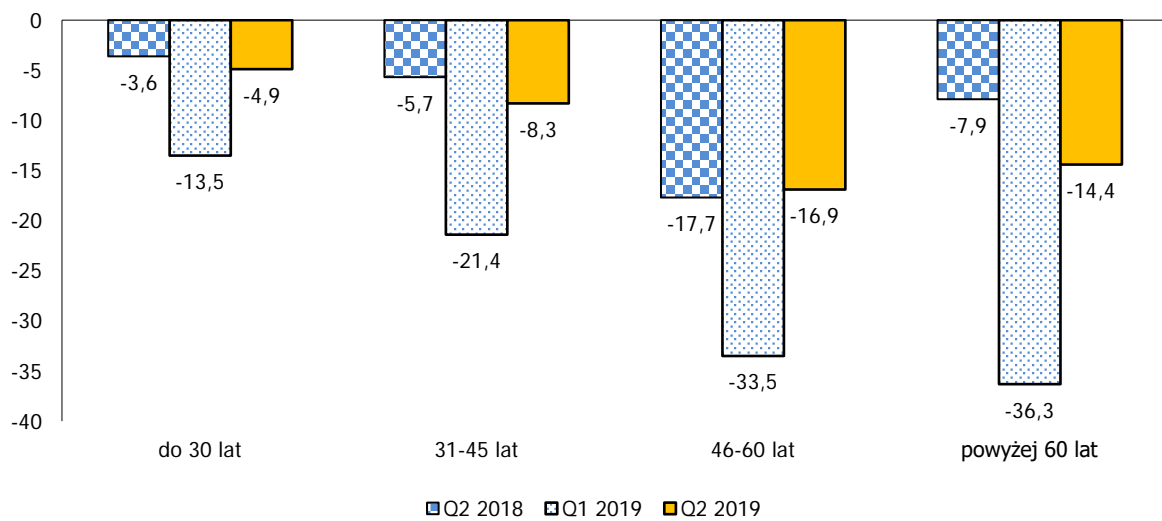
	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrosły	21,2	21,4	23,5	28,3	17,0	20,2	32,8
2. nie zmieniły się	39,8	46,1	41,1	32,9	39,7	47,5	40,9
3. zmalały	39,0	32,4	35,4	38,8	43,4	32,2	26,3
4. brak	8,5	10,1	9,3	5,7	8,4	9,0	6,7
saldo (1.-3.)	-17,8	-11,0	-11,9	-10,5	-26,4	-12,0	6,5

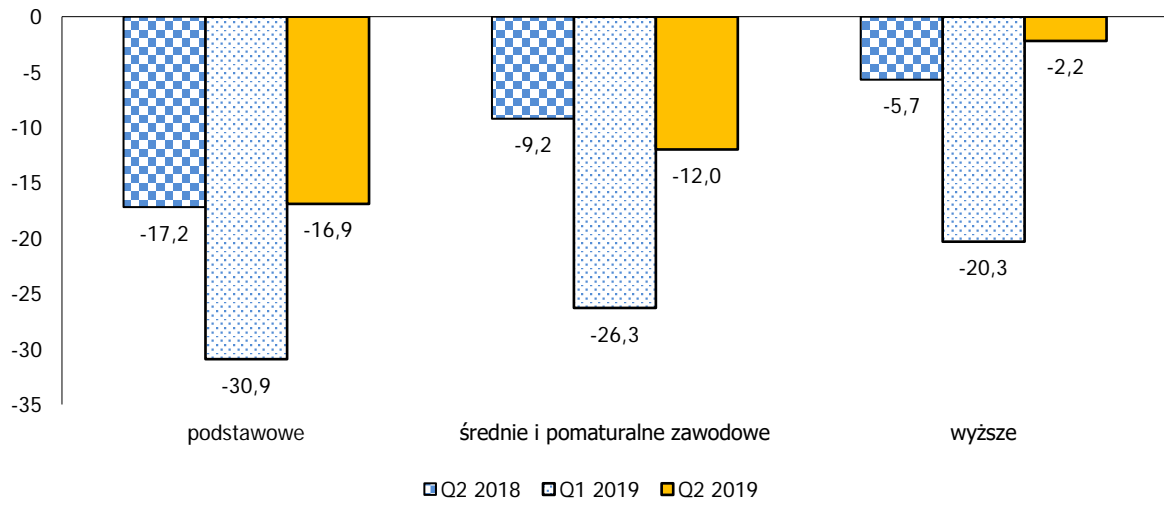
Przychody pieniężne wg powierzchni gospodarstw rolnych

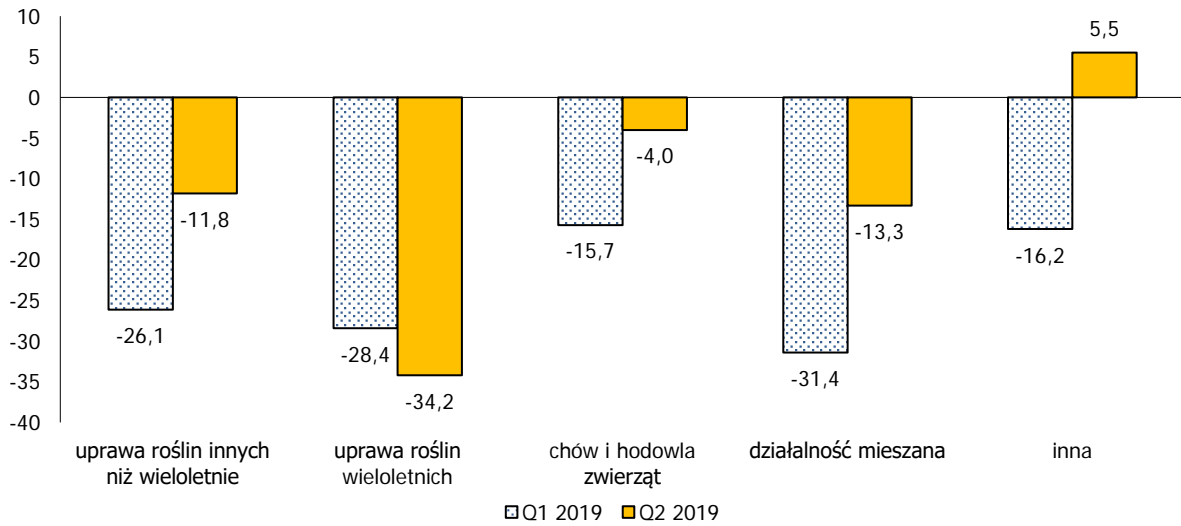
Przychody pieniężne wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

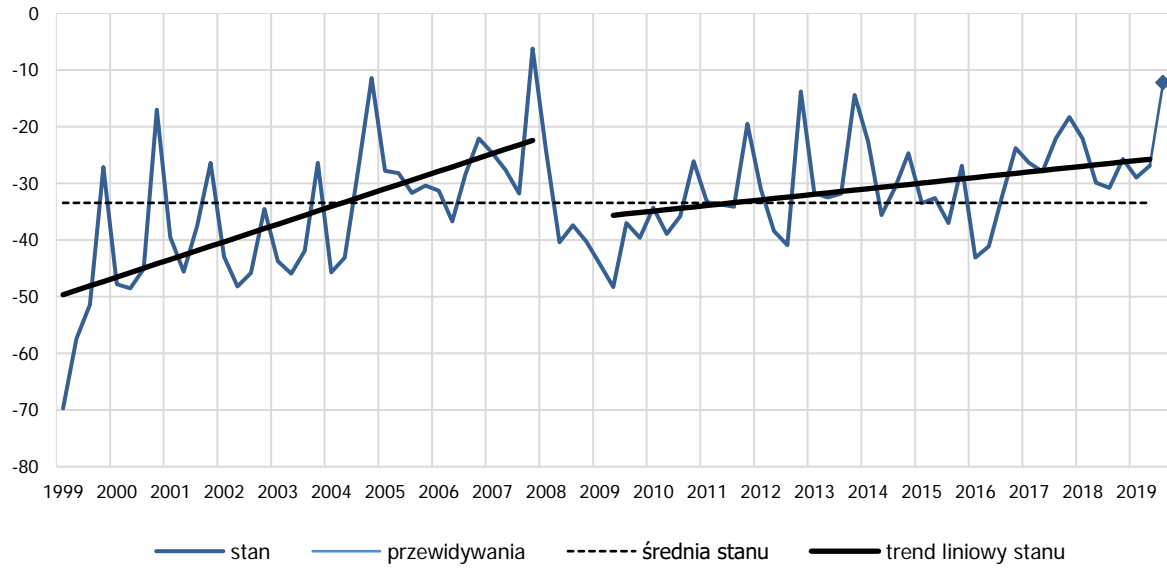
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

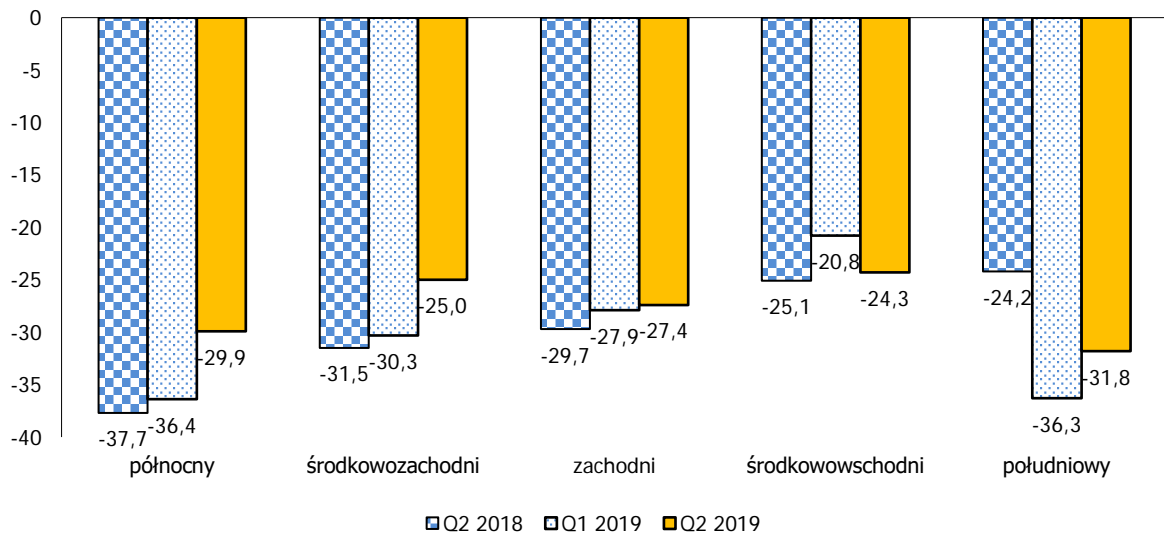

4. Oszczędności

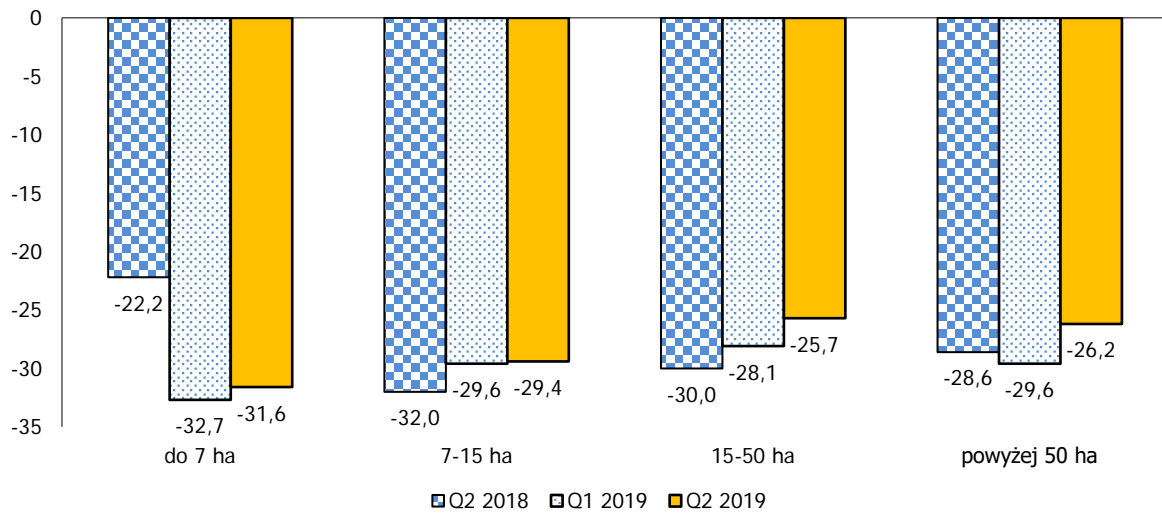
	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrosły	14,1	10,6	11,8	16,7	12,4	11,8	21,7
2. nie zmieniły się	49,7	48,9	45,6	40,9	46,2	49,5	44,4
3. zmalały	36,2	40,5	42,6	42,4	41,4	38,7	33,9
4. brak	15,1	17,9	17,5	17,2	15,7	16,6	15,5
saldo (1.-3.)	-22,1	-29,9	-30,8	-25,7	-29,0	-26,9	-12,2

Oszczędności wg makroregionów

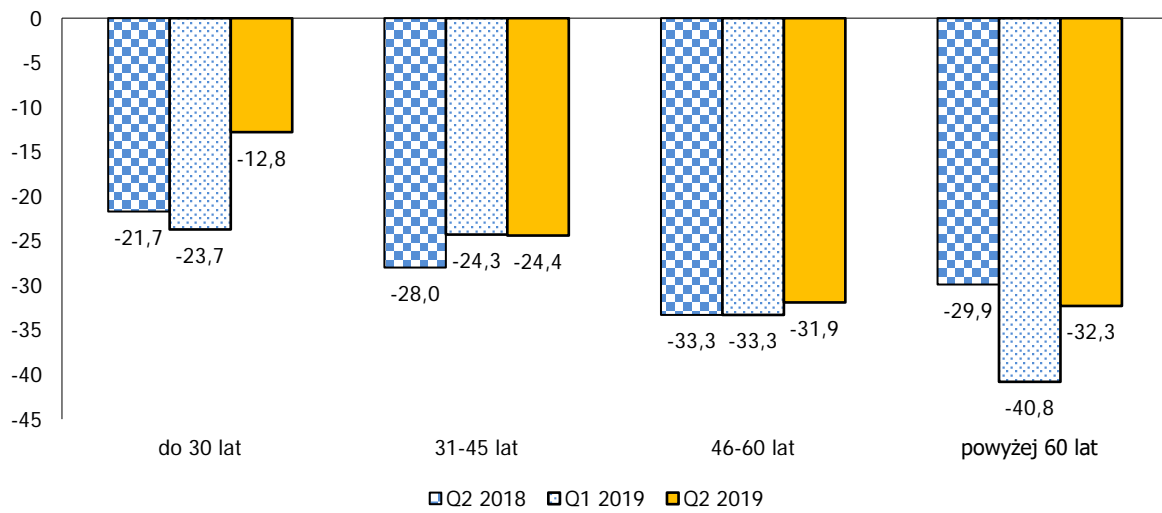

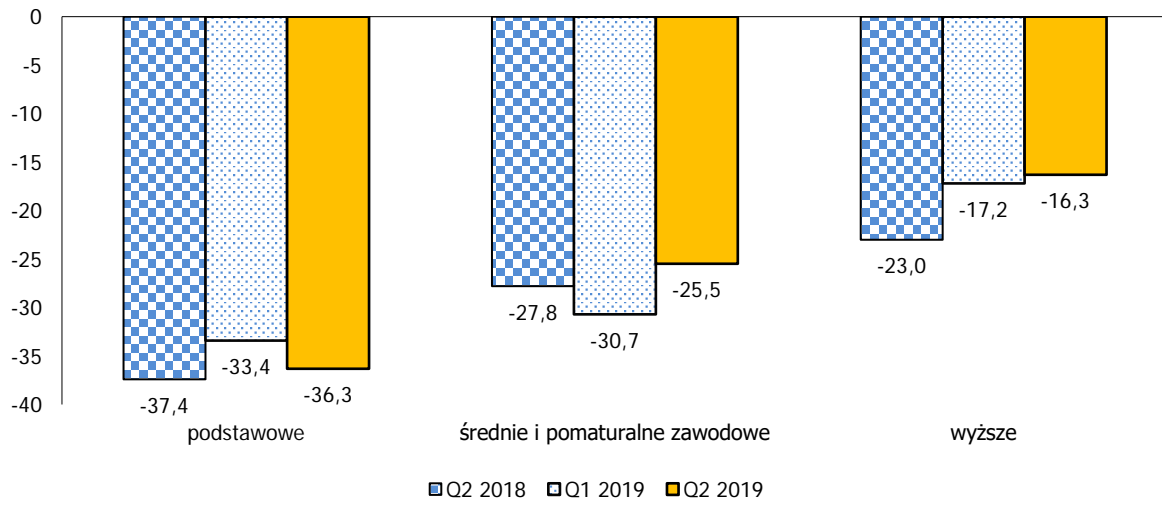
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

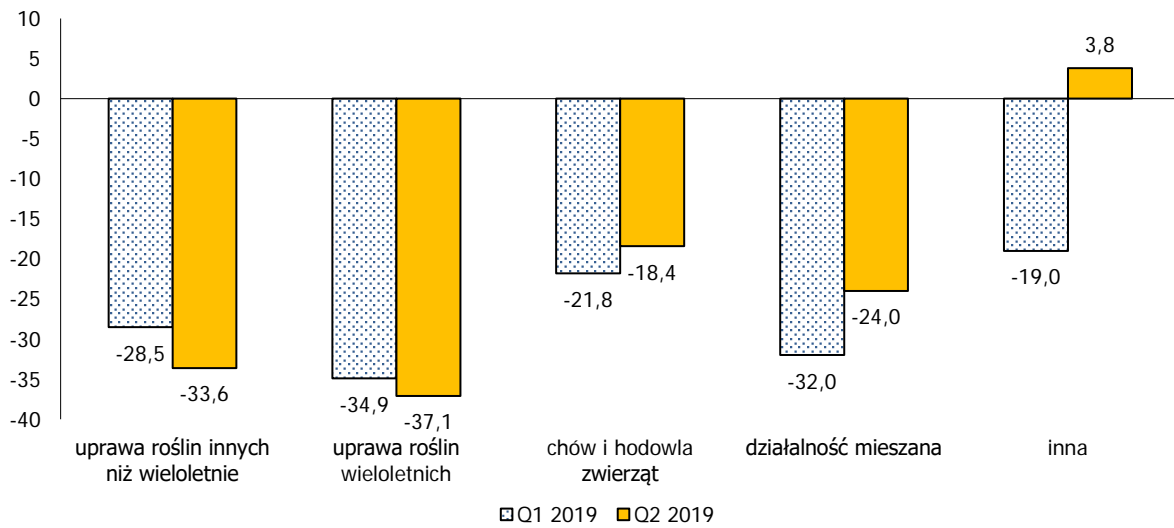
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

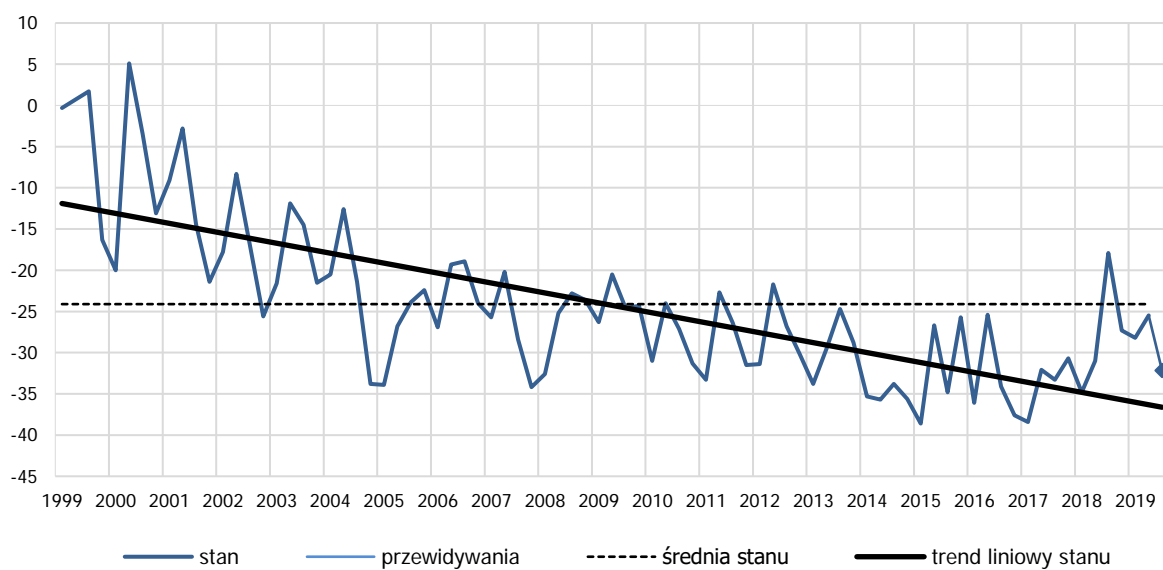
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Oszczędności wg grup PKD 2007

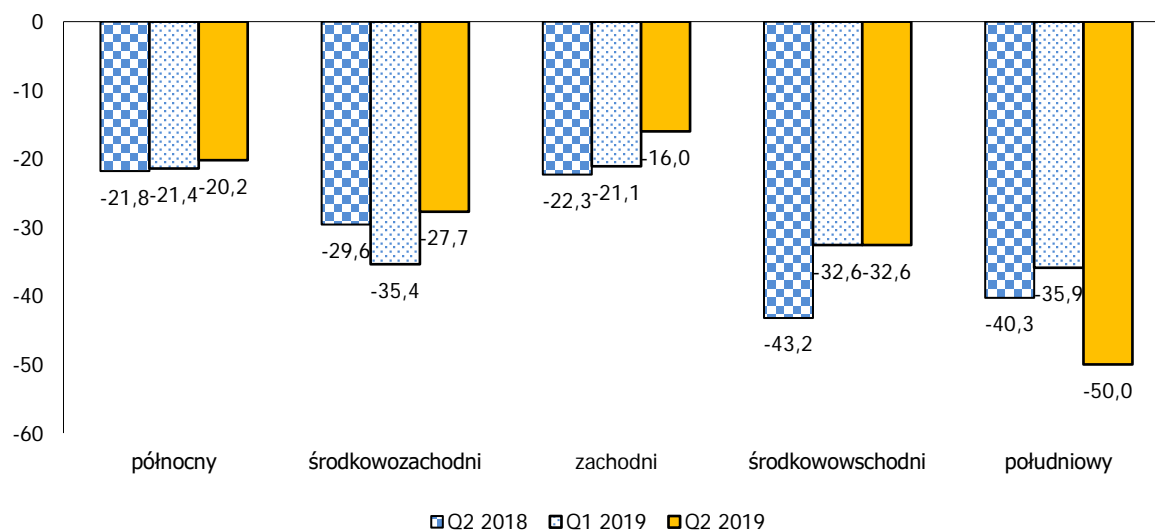

5. Zadłużenie

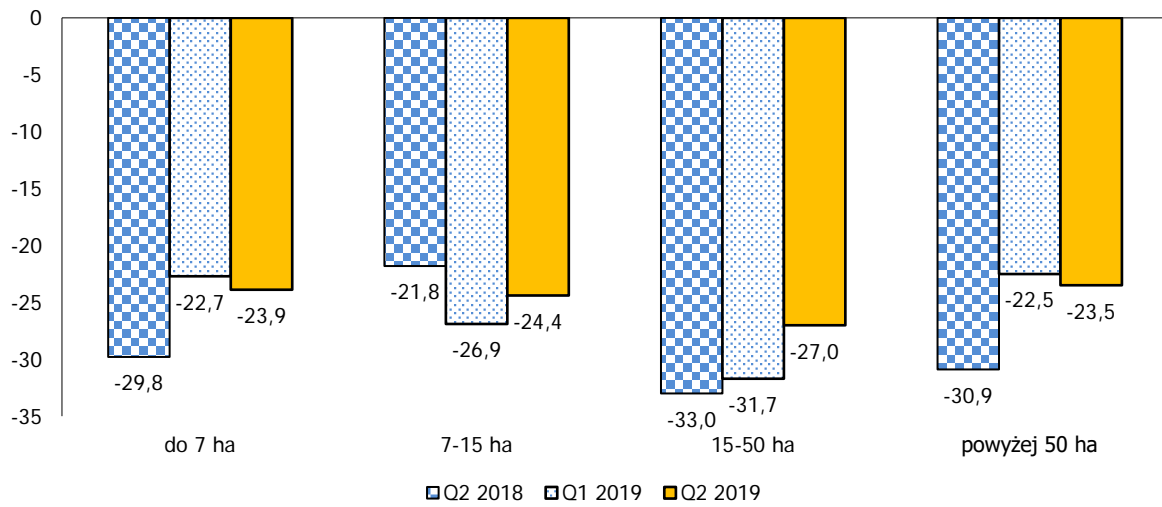

	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrosło	13,1	13,6	16,3	15,3	14,0	15,8	14,1
2. nie zmieniło się	39,0	41,9	49,5	42,1	43,8	42,9	39,6
3. zmalało	47,9	44,6	34,2	42,6	42,2	41,3	46,3
4. brak	36,0	38,8	35,2	35,0	33,4	36,7	37,1
saldo (1.-3.)	-34,8	-31,0	-17,9	27,3	-28,2	-25,5	-32,2

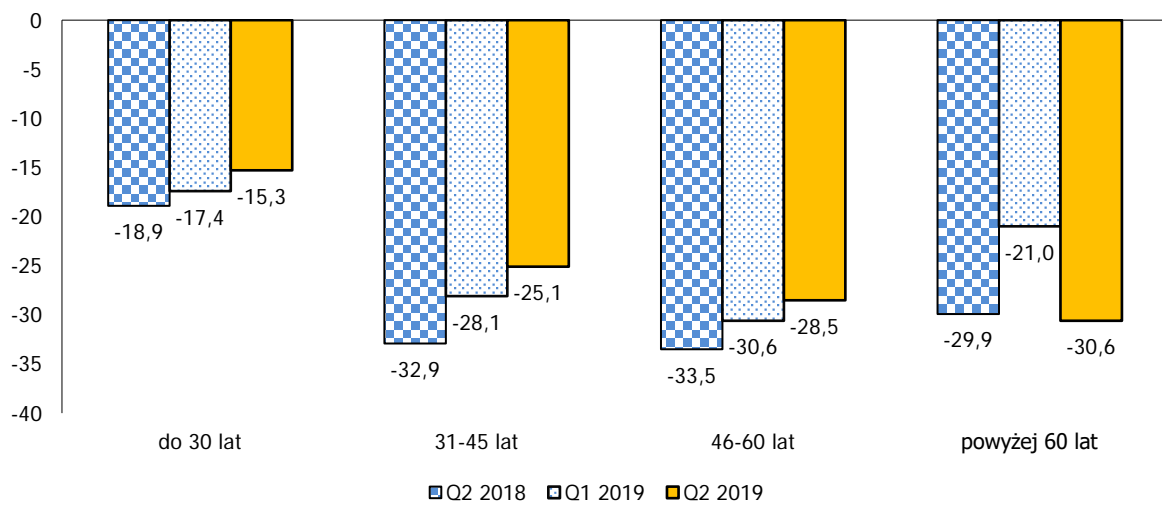
Zadłużenie wg makroregionów

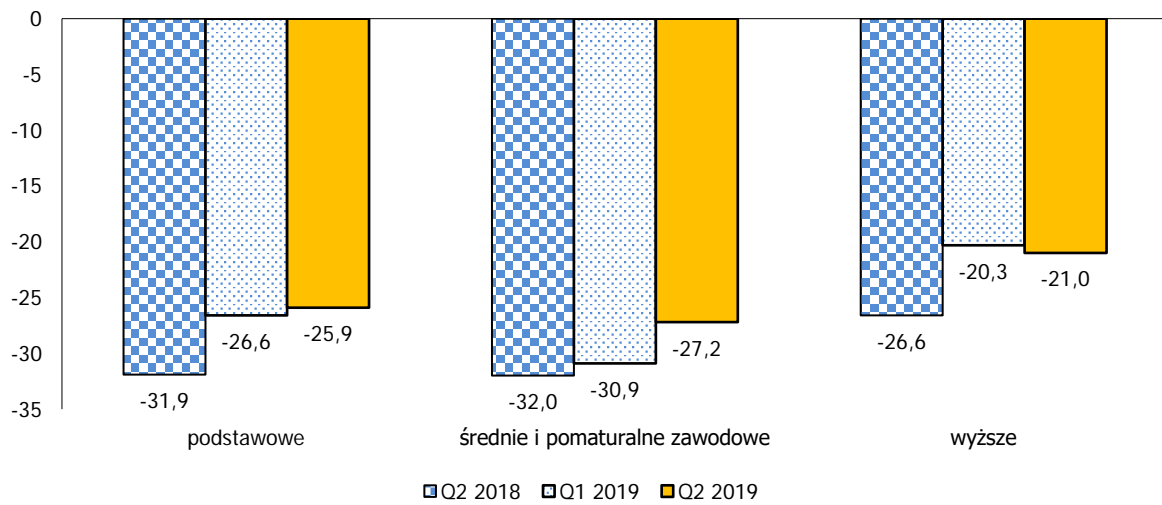
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

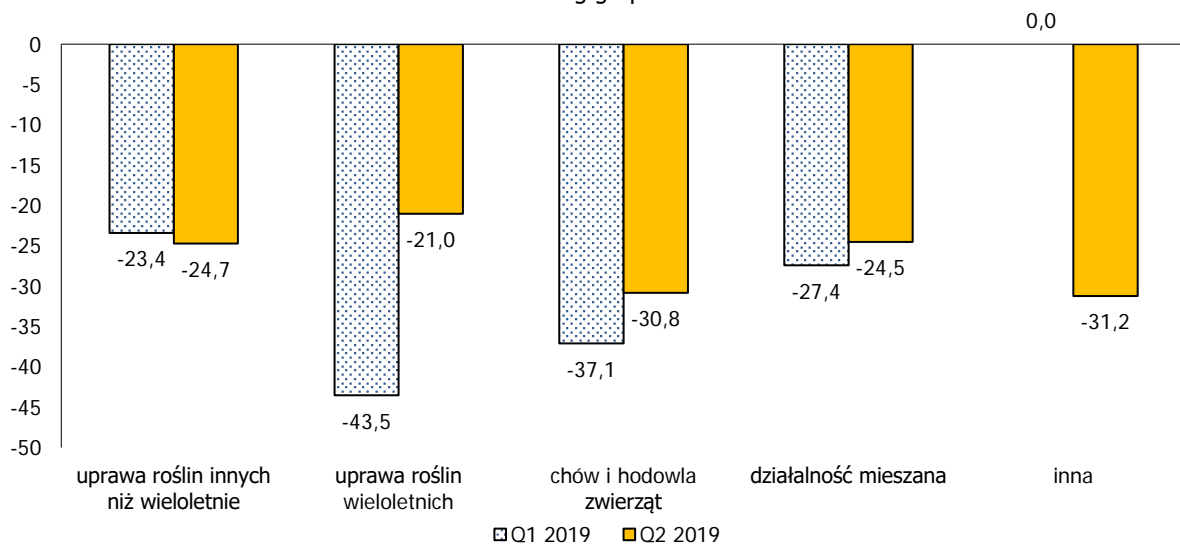
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

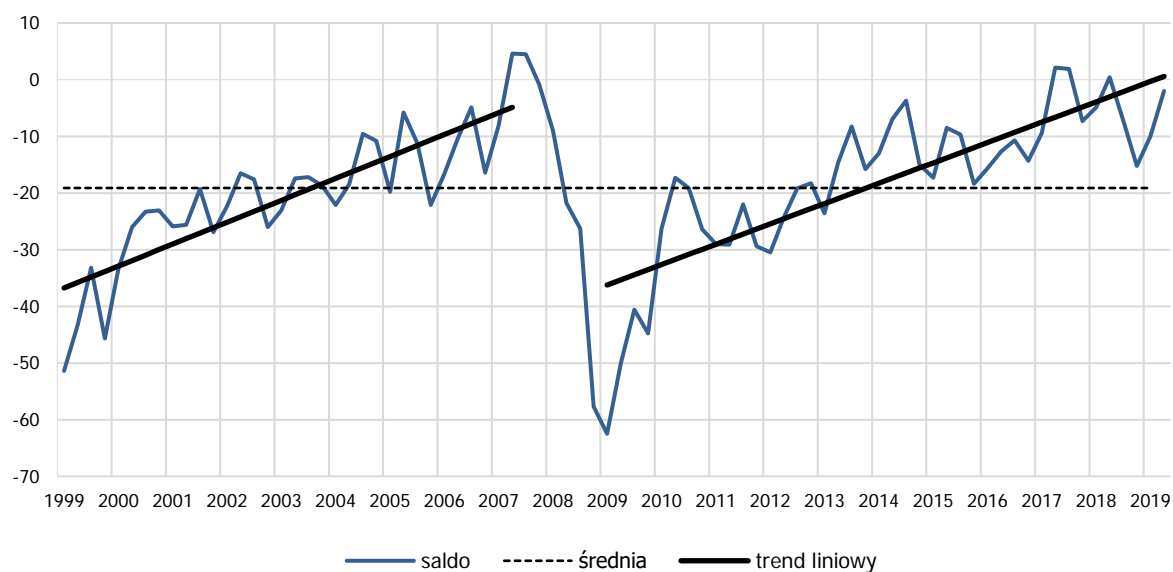
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

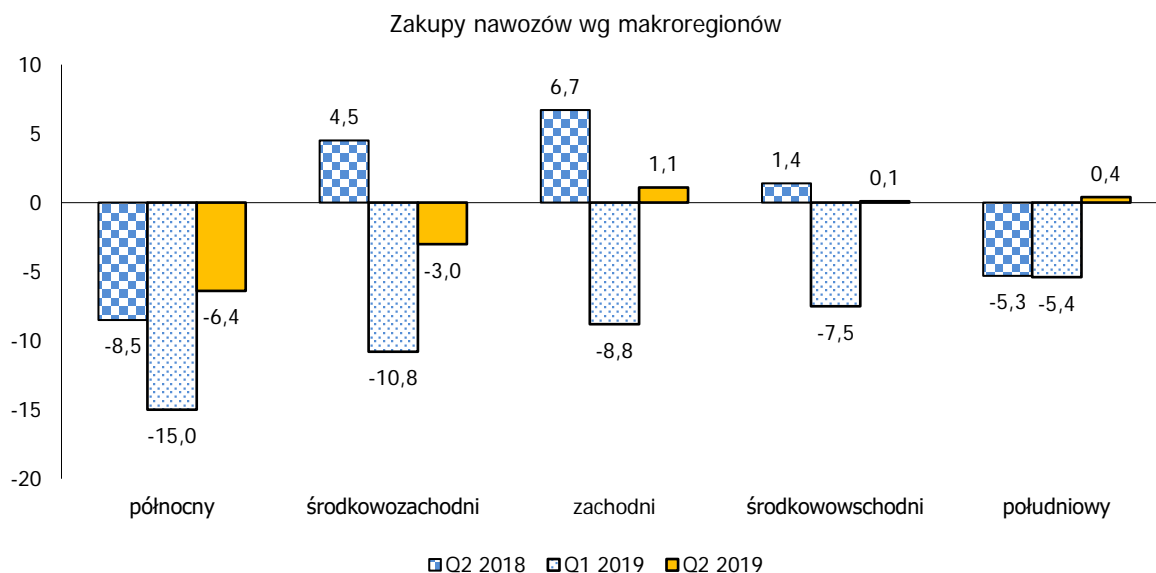
Zadłużenie wg grup PKD 2007

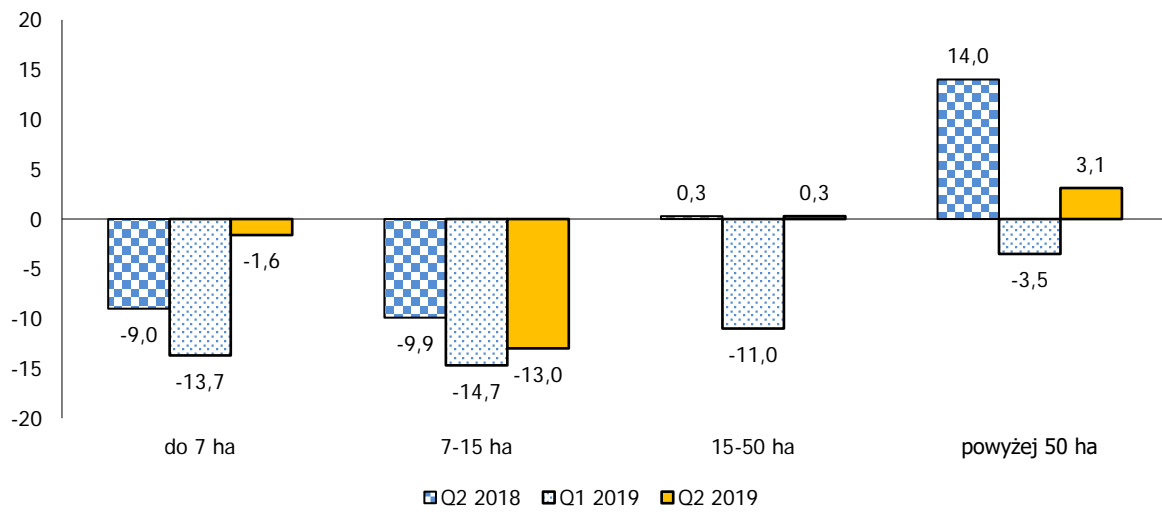
6. Zakupy nawozów mineralnych

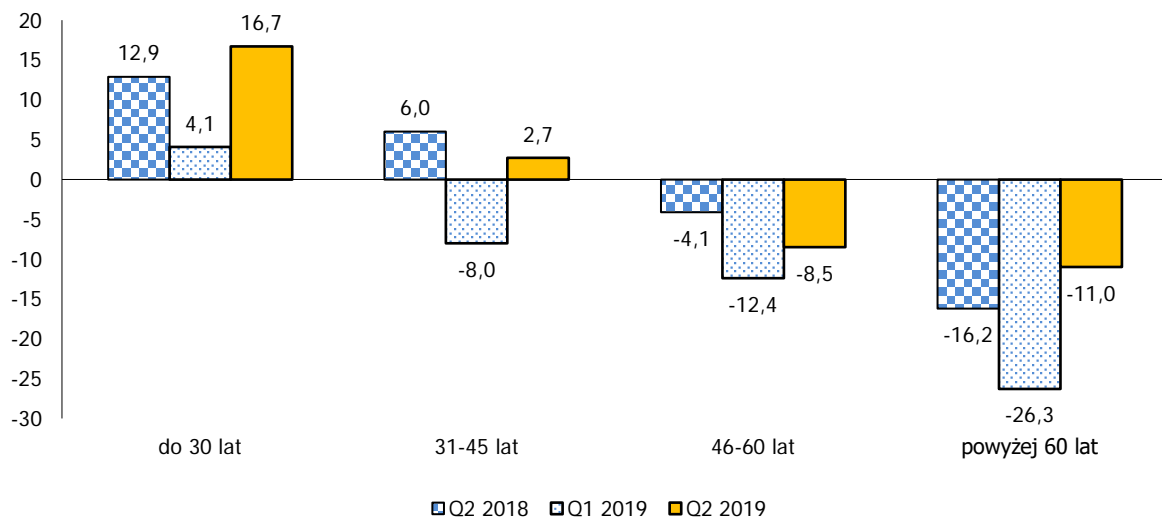
	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
1. wzrosły	16,7	17,9	15,5	14,3	14,2	18,0
2. nie zmieniły się	61,7	64,6	61,7	56,2	61,6	62,0
3. zmalały	21,6	17,5	22,8	29,5	24,2	20,0
4. nie dokonano	7,8	5,2	4,1	7,6	7,6	4,7
saldo (1.-3.)	-4,9	0,4	-7,3	-15,2	-10,0	-2,0

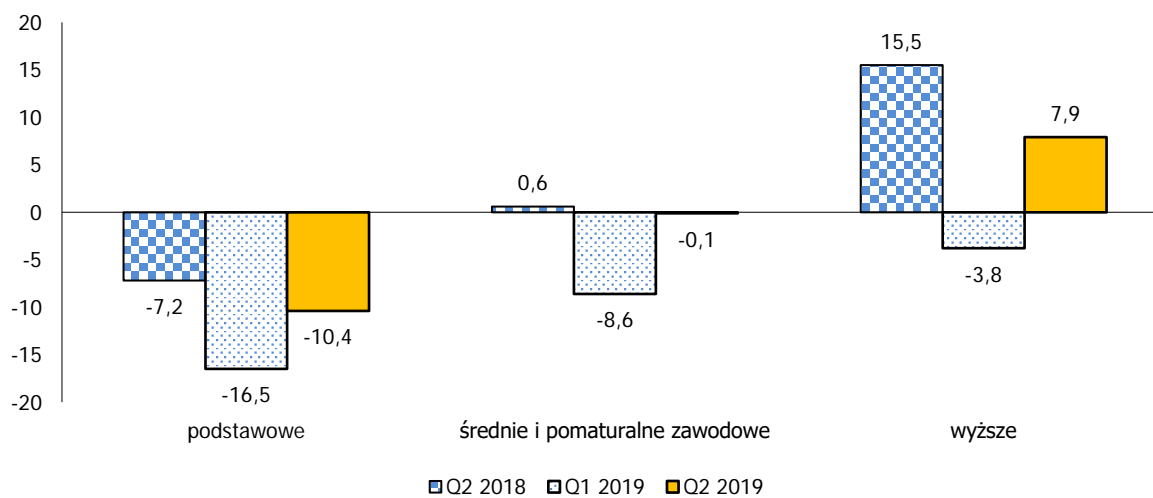
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

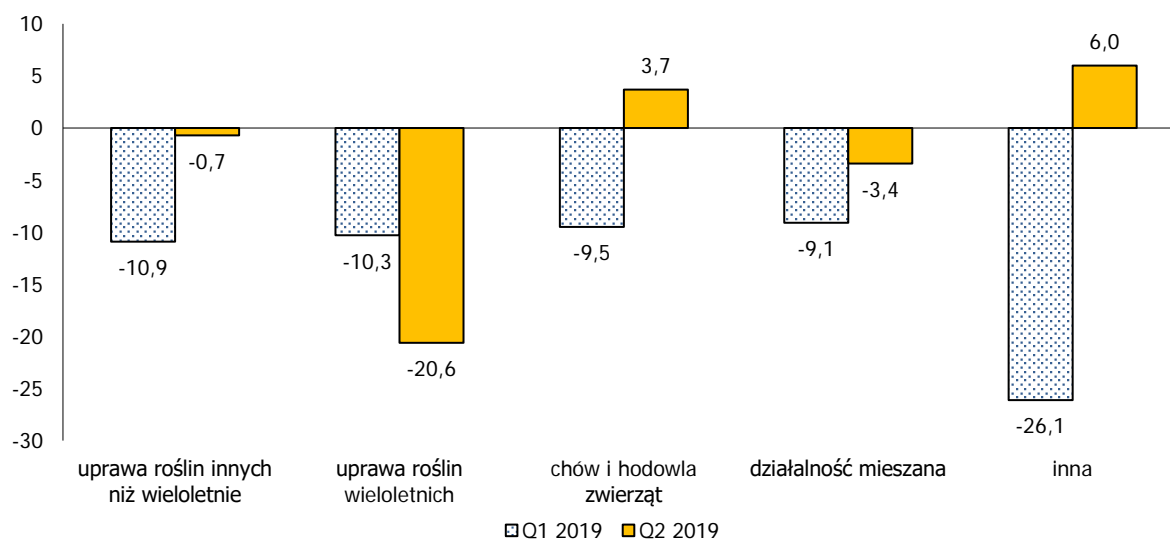
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

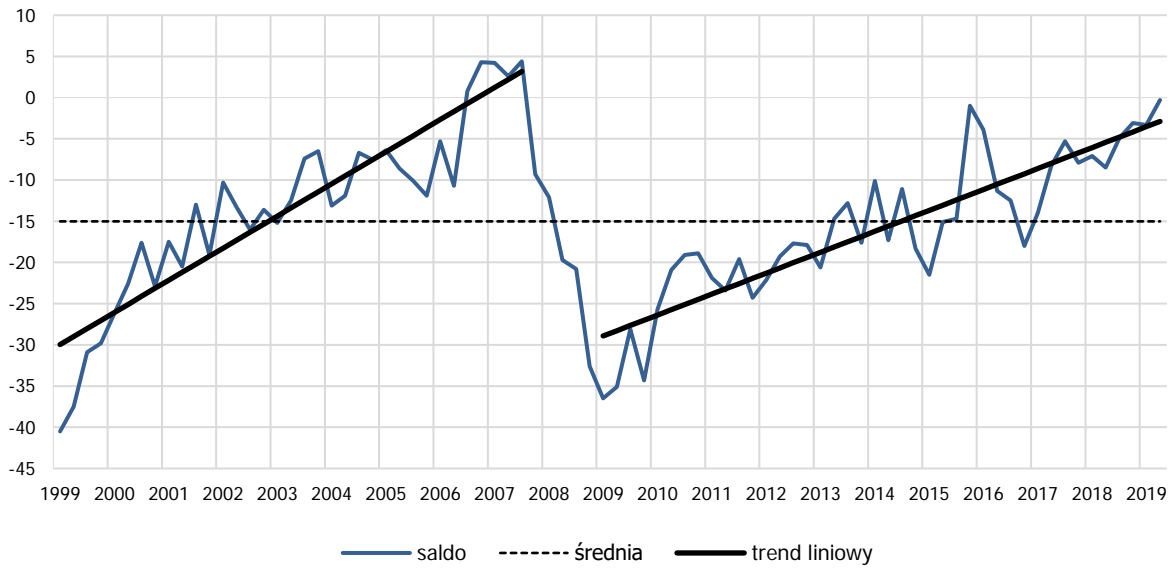

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

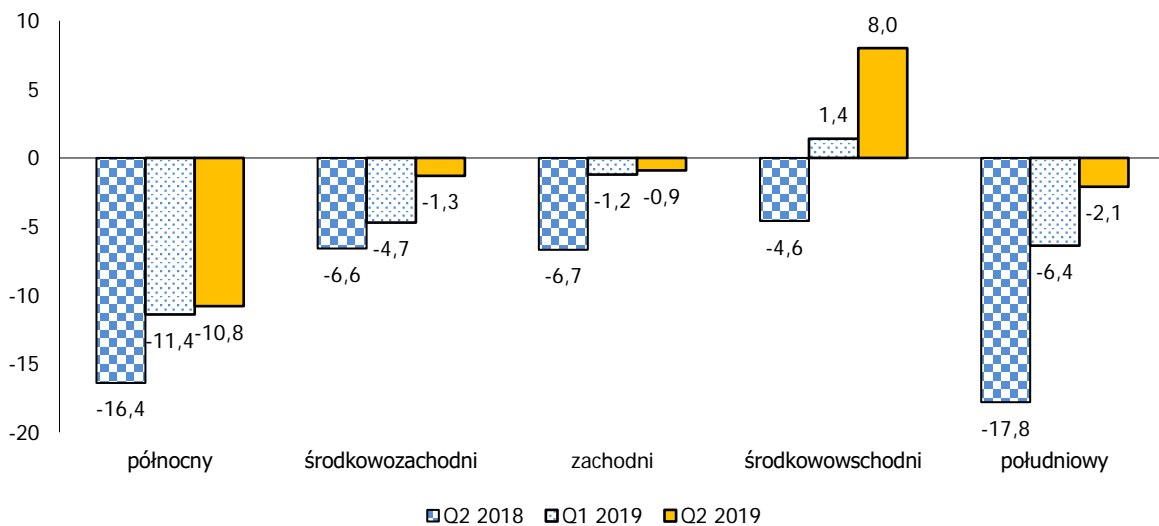

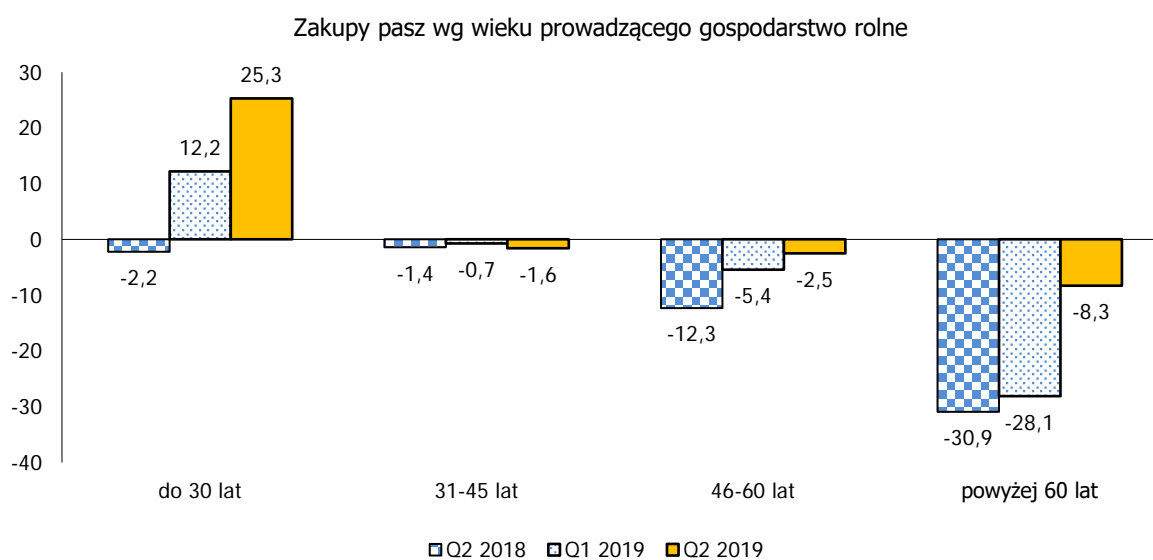
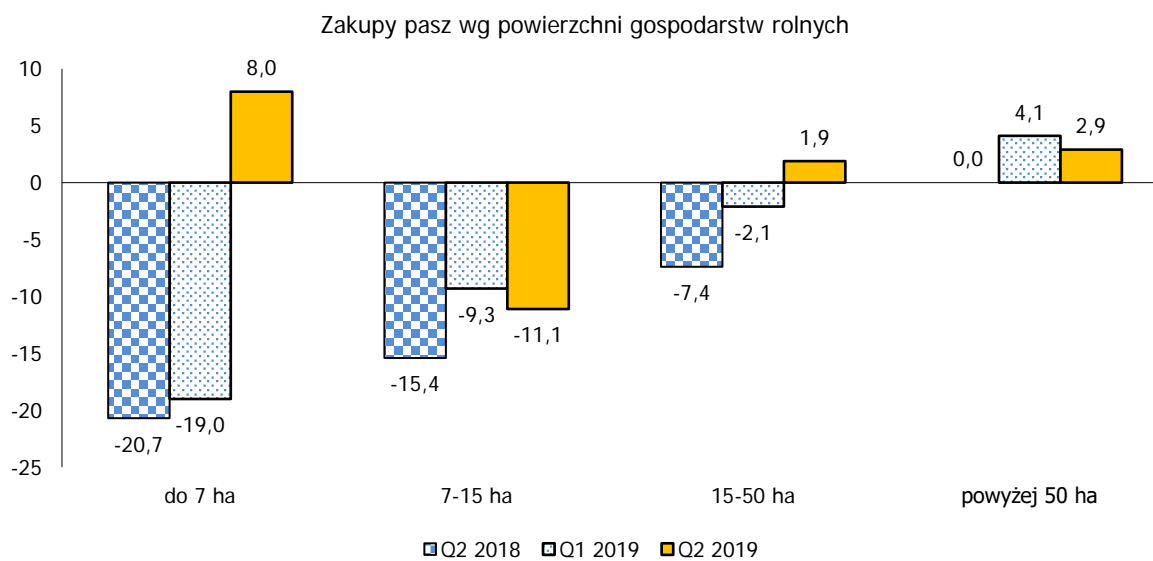
7. Zakupy pasz treściwych

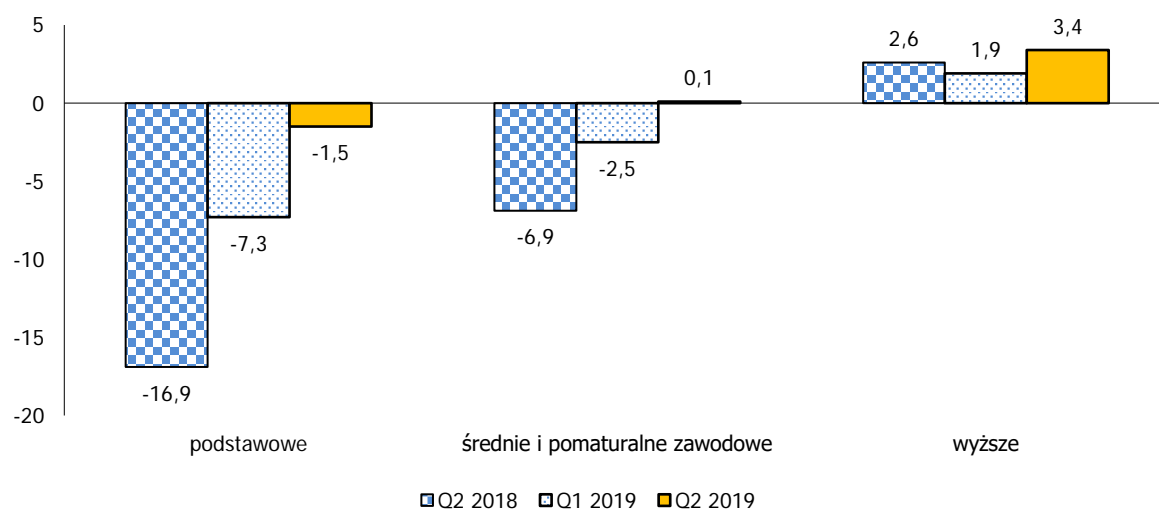
	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
1. wzrosły	13,0	13,2	17,4	24,2	20,0	19,4
2. nie zmieniły się	67,0	65,2	60,3	48,5	56,6	60,9
3. zmalały	20,1	21,7	22,3	27,3	23,3	19,7
4. nie dokonano	37,0	35,2	38,3	37,9	37,3	37,4
saldo (1.-3.)	-7,1	-8,5	-4,9	-3,1	-3,3	-0,3

Zakupy pasz wg makroregionów

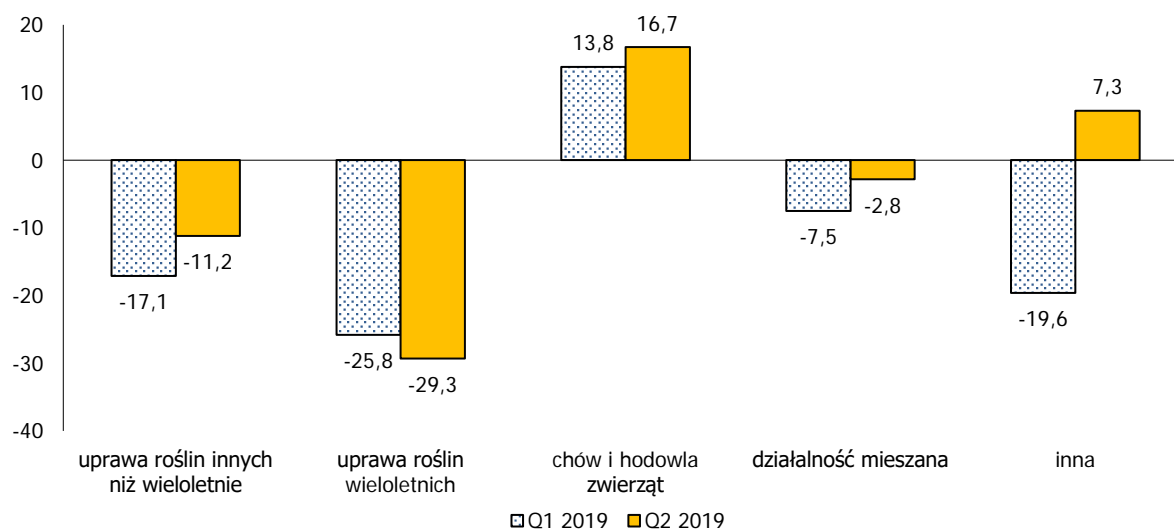

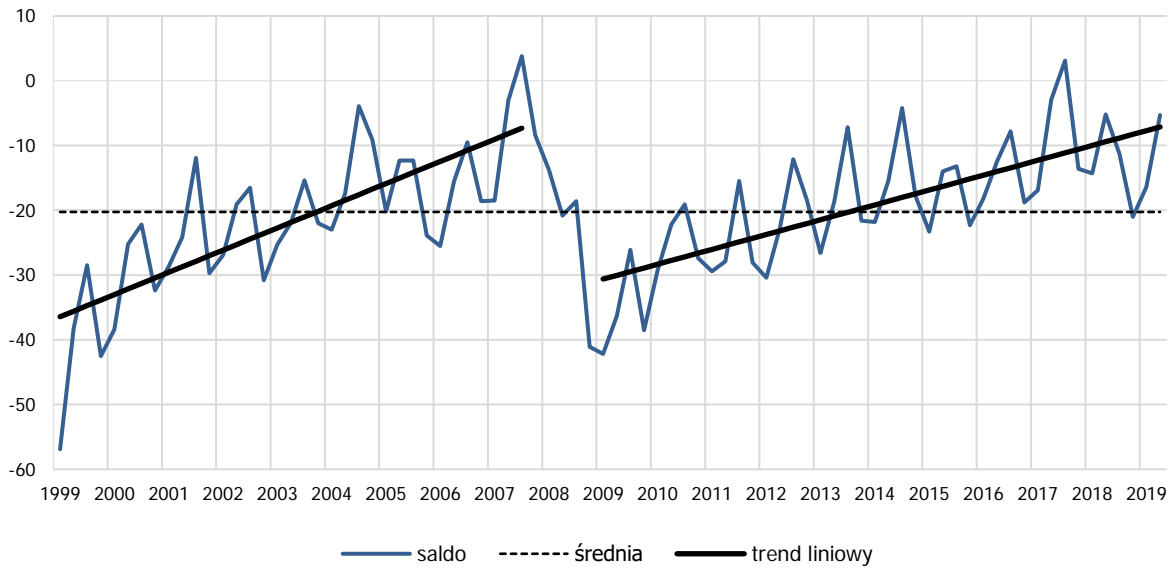
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

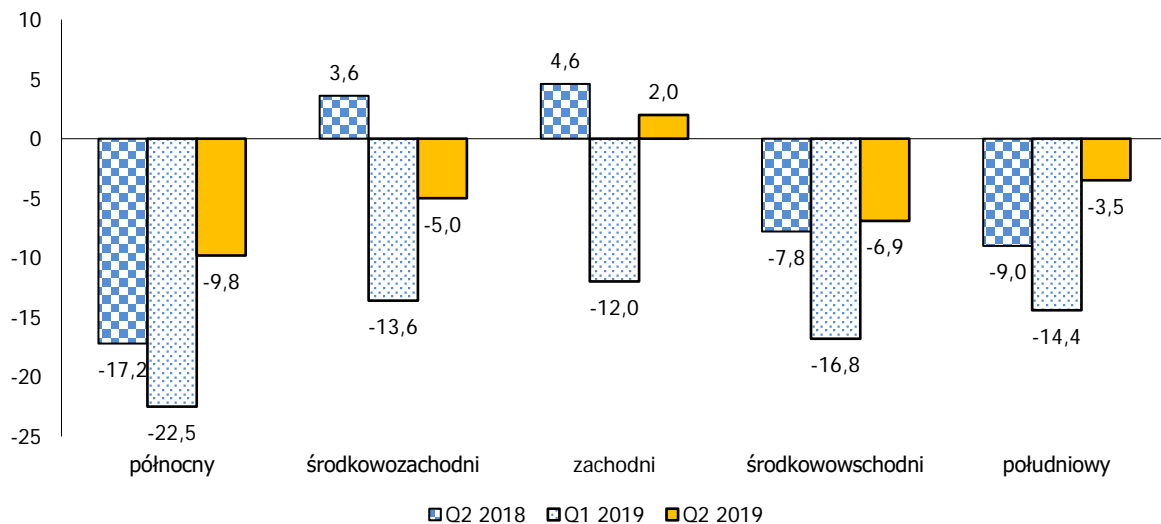

8. Zakupy środków ochrony roślin

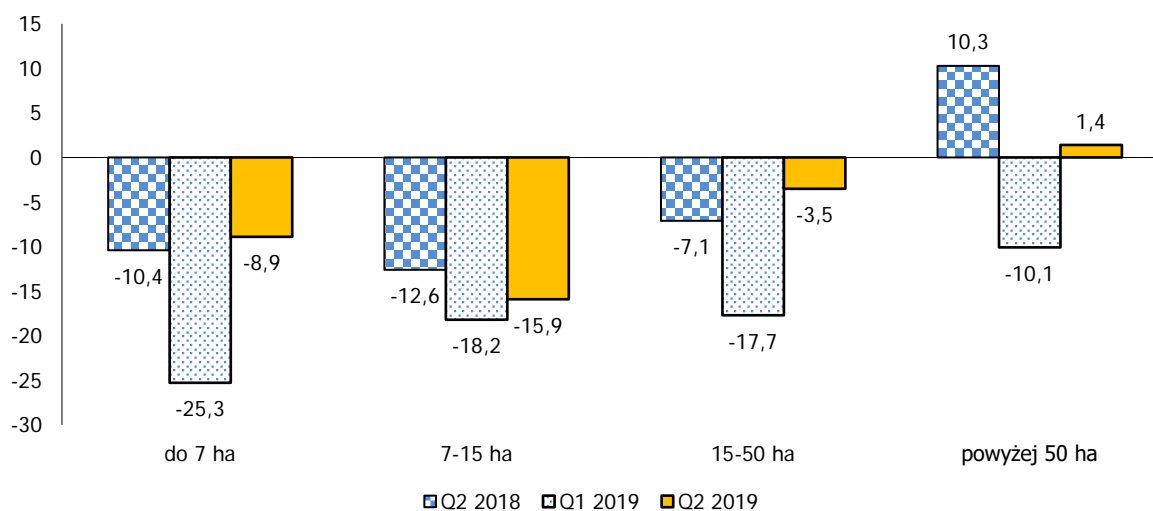

	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
1. wzrosły	13,4	14,4	13,8	10,7	10,3	15,0
2. nie zmieniły się	58,8	66,0	61,1	57,7	63,0	64,8
3. zmalały	27,7	19,6	25,1	31,7	26,7	20,3
4. nie dokonano	13,9	6,4	4,6	11,4	13,8	6,3
saldo (1.-3.)	-14,3	-5,2	-11,3	-21,0	-16,4	-5,3

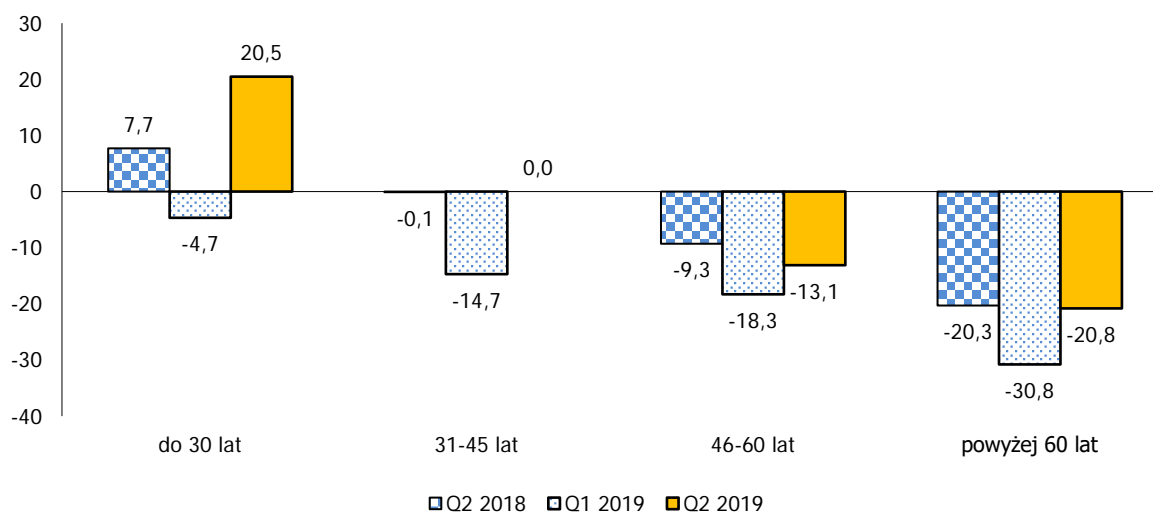
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

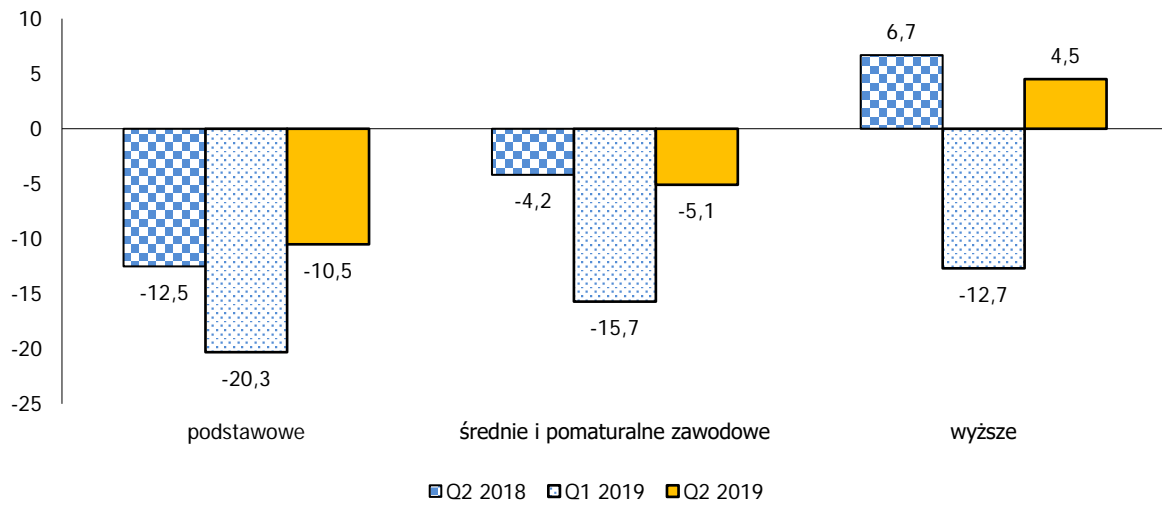
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

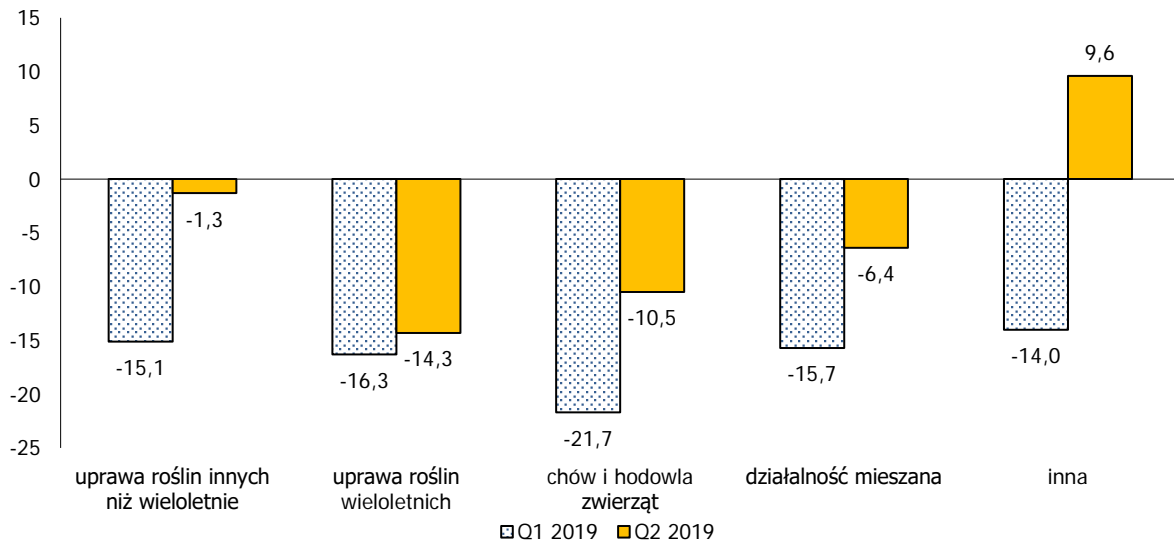
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

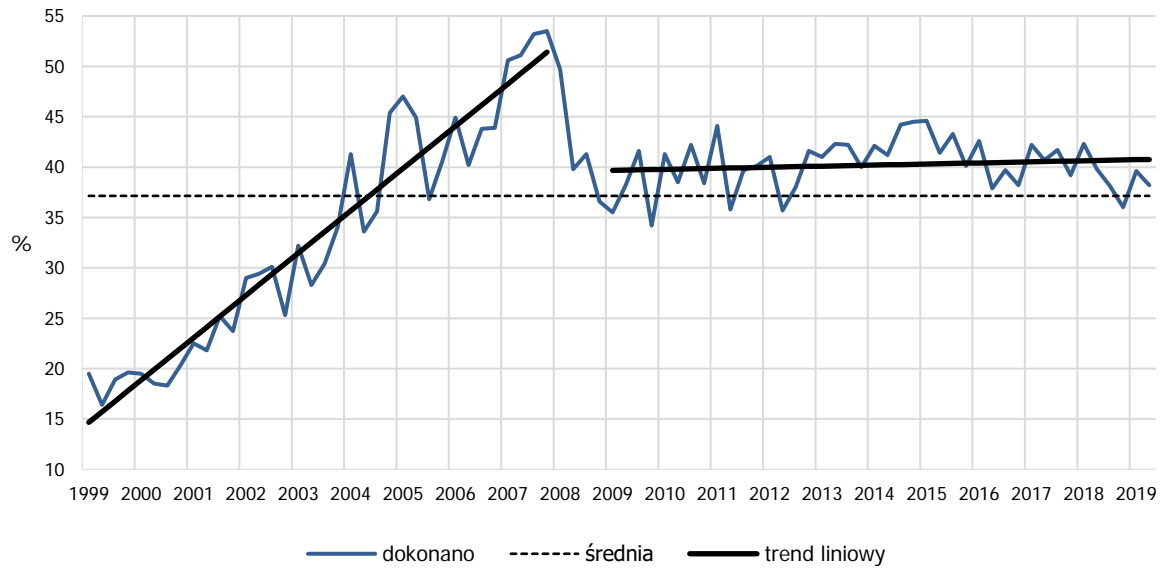
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

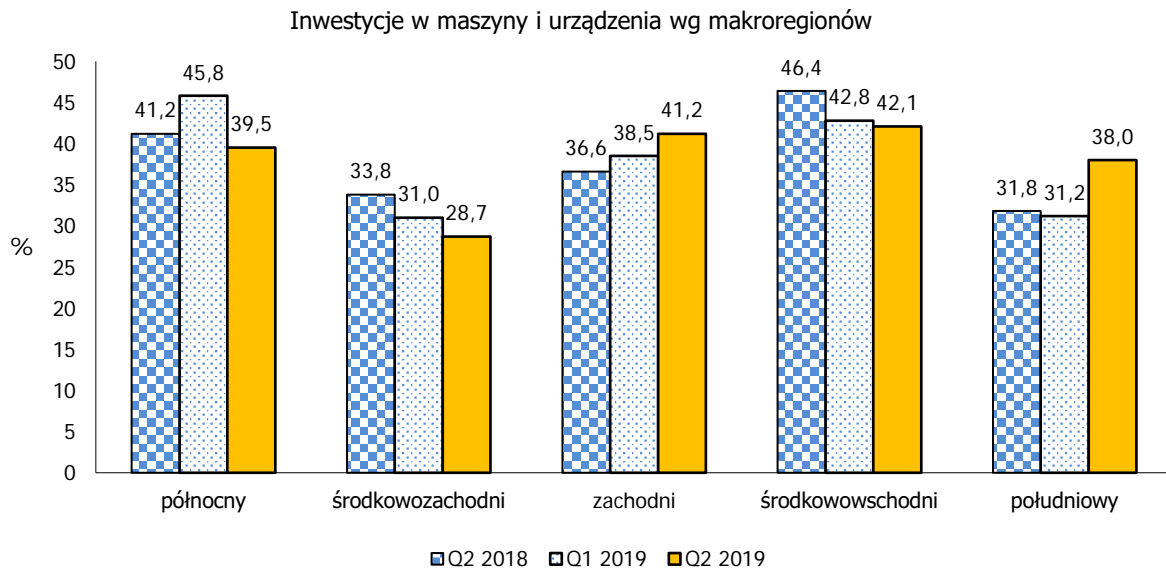
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

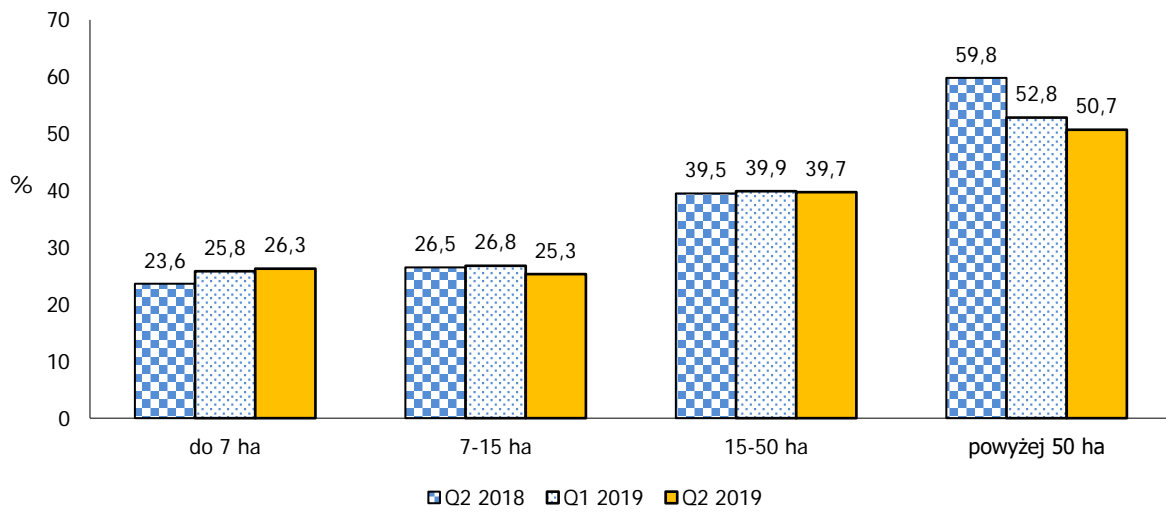
9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

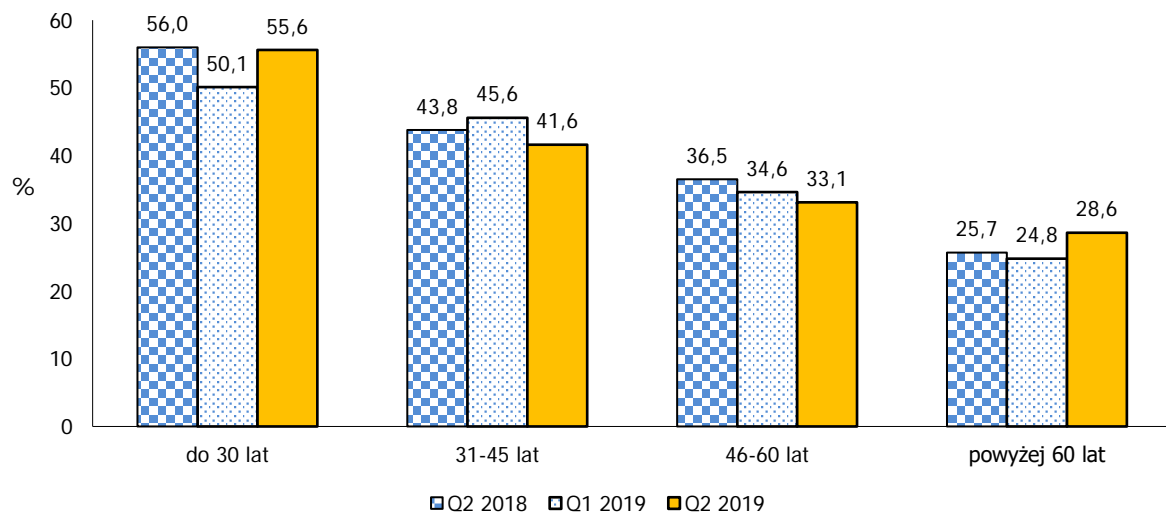
w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
dokonano	42,3	39,8	38,1	36,0	39,6	38,2
nie dokonano	57,7	60,2	61,9	64,0	60,4	61,8

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

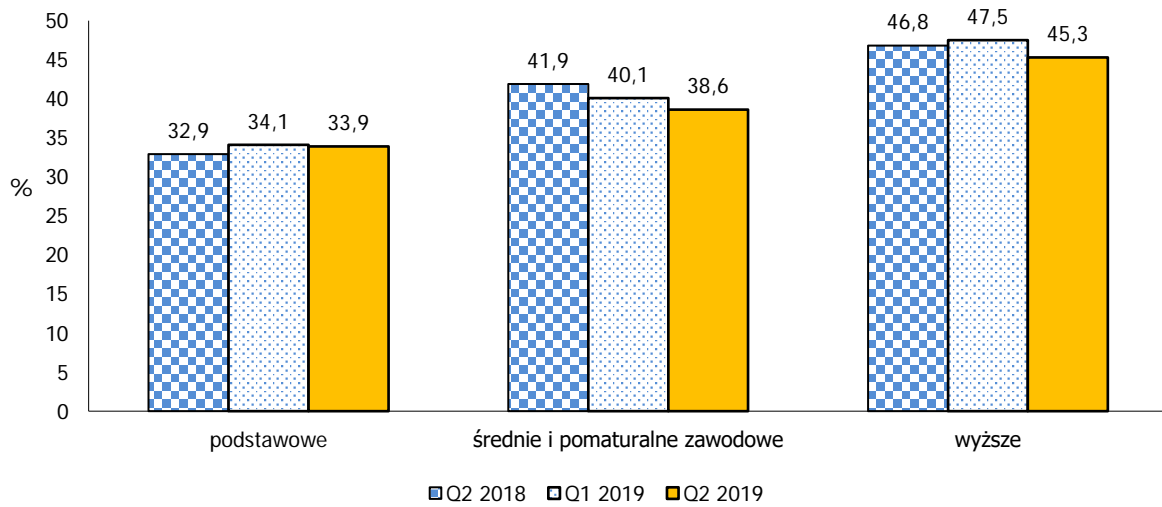

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

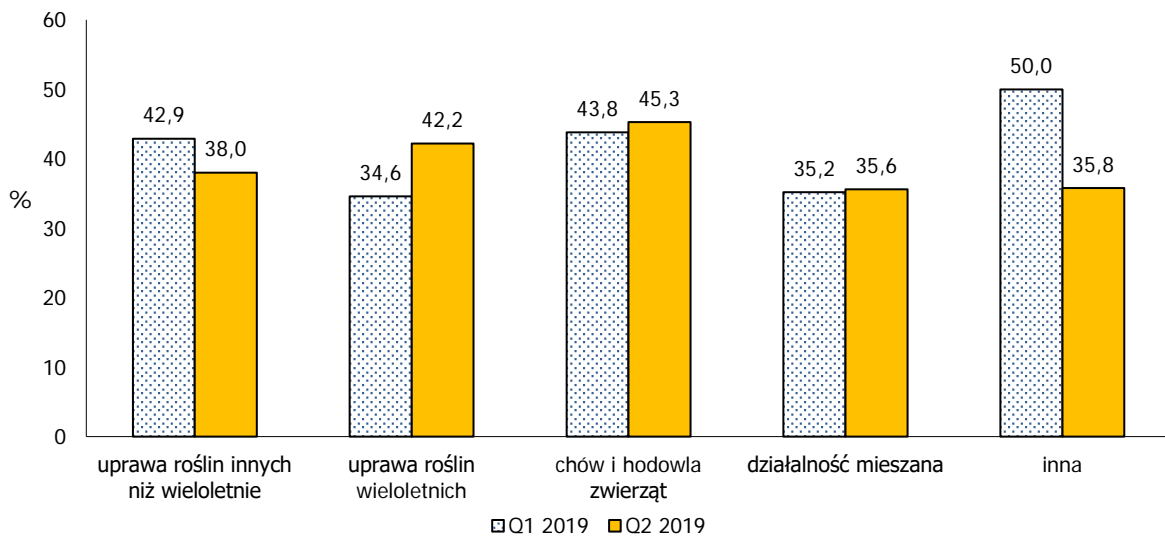

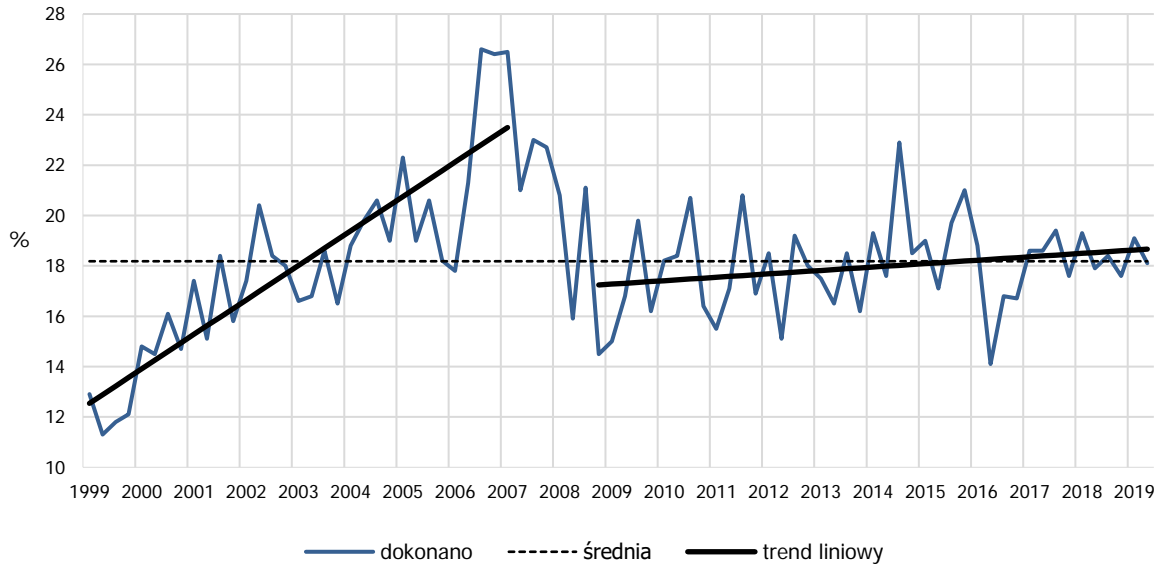
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

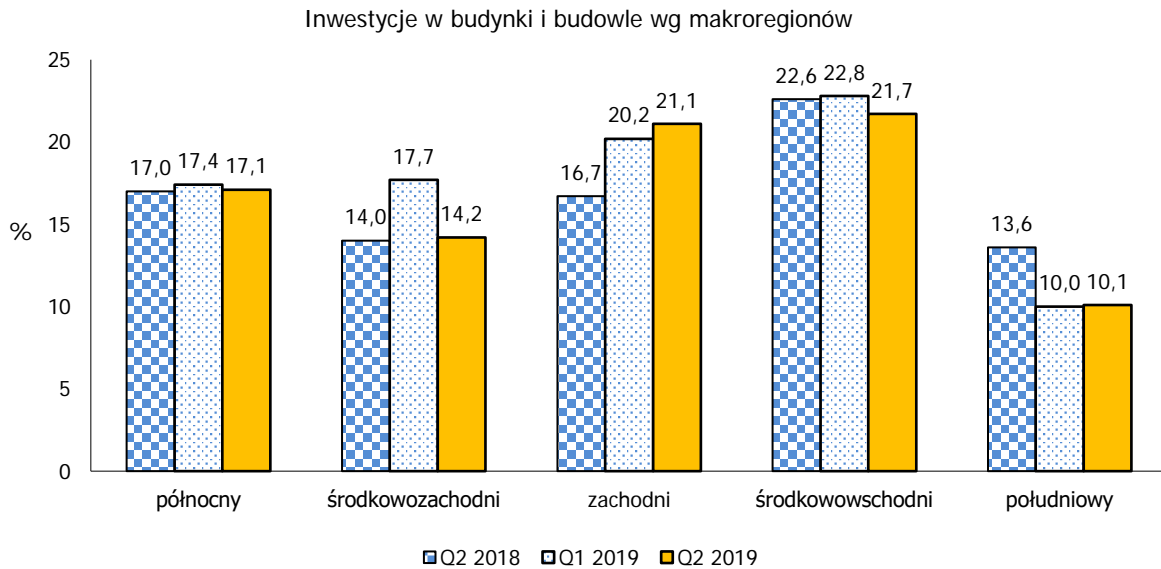
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

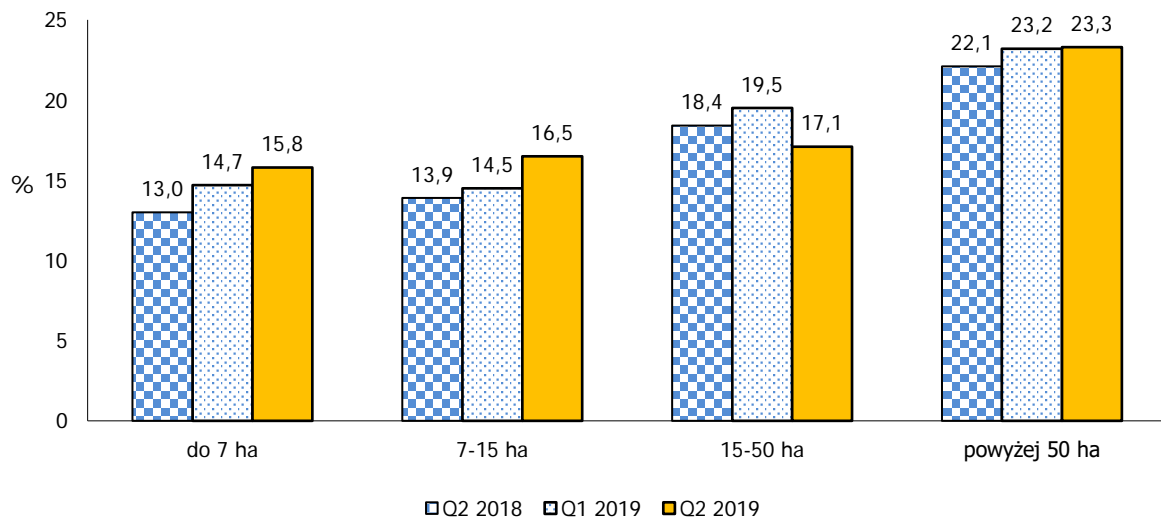
10. Inwestycje w budynki i budowlę

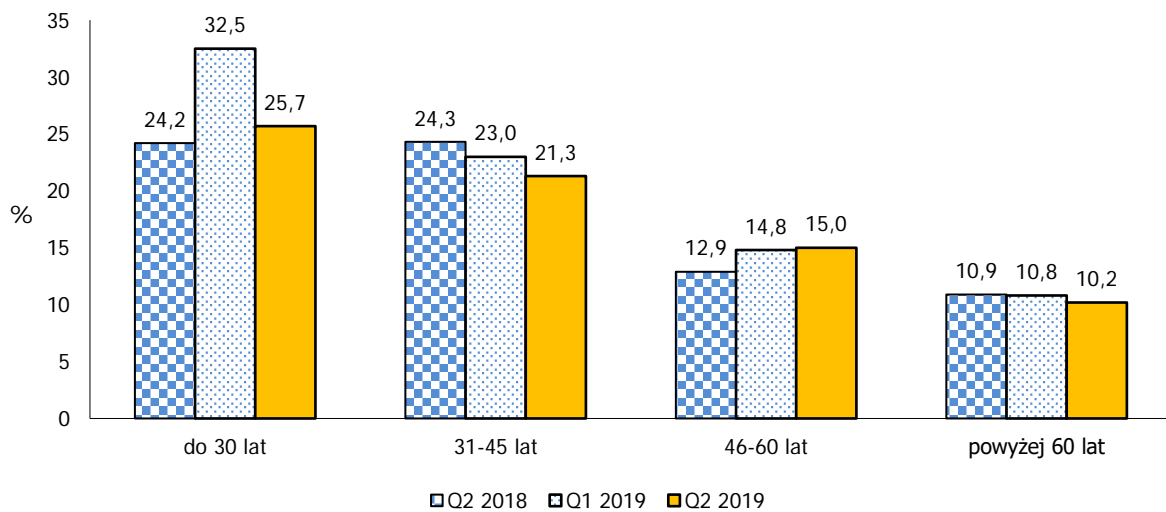
w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
dokonano	19,3	17,9	18,4	17,6	19,1	18,1
nie dokonano	80,7	82,1	81,6	82,4	80,9	81,9

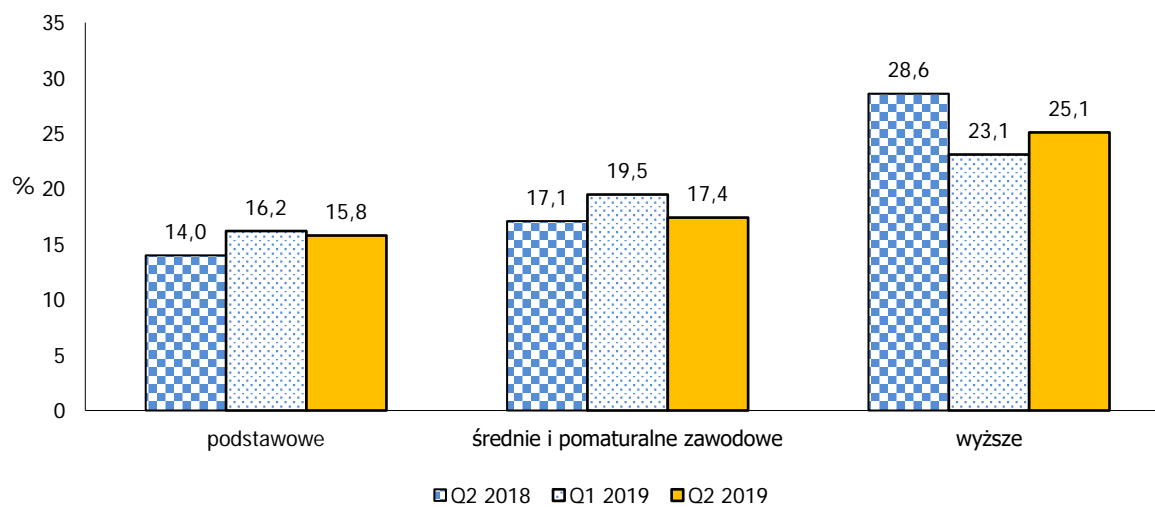
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

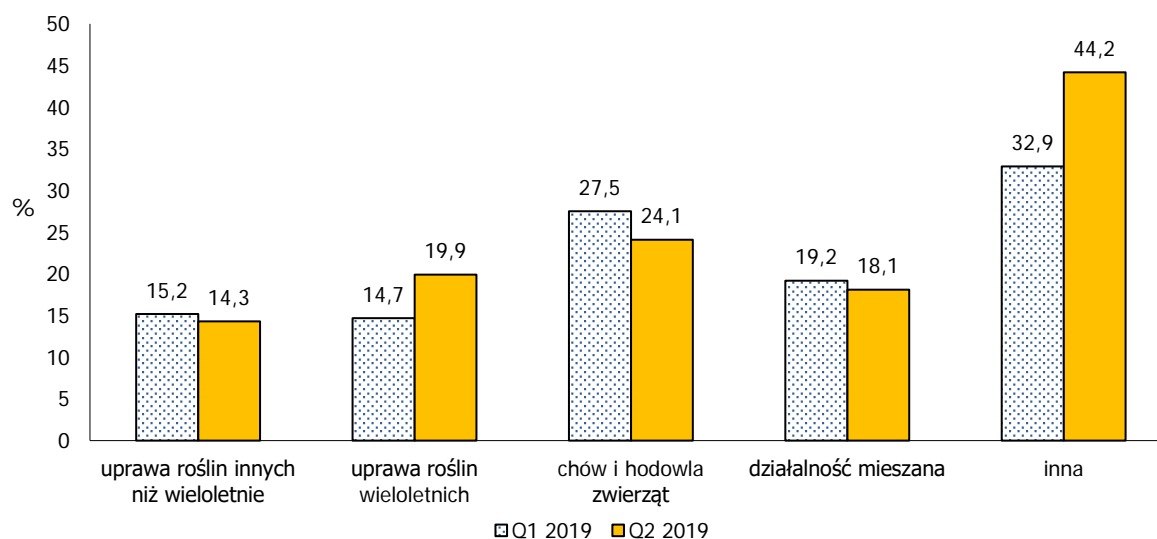
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

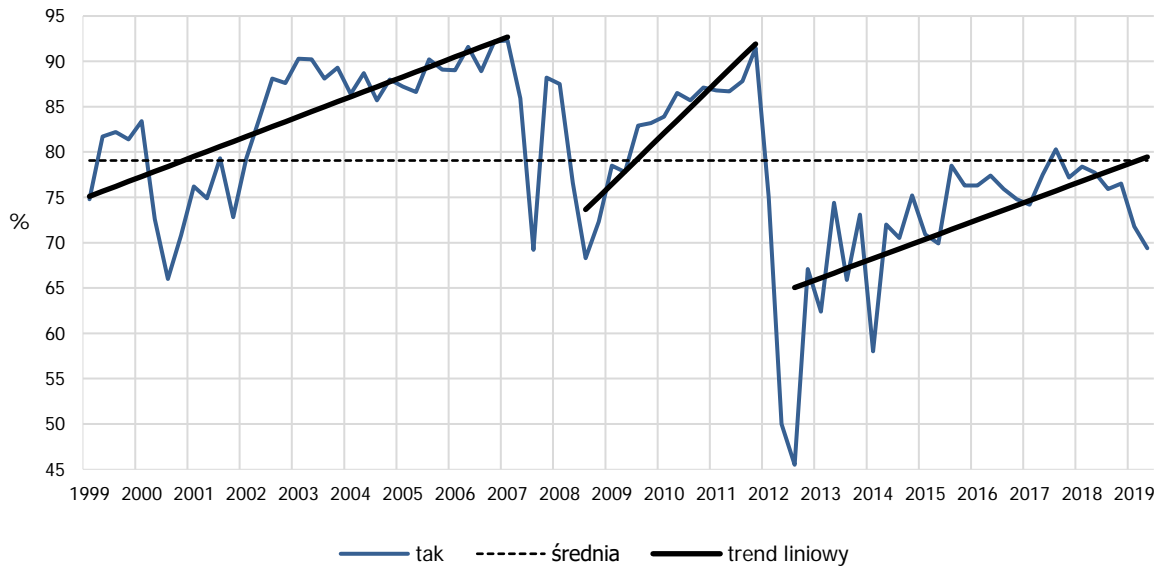
Inwestycje w budynki i budowlę wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

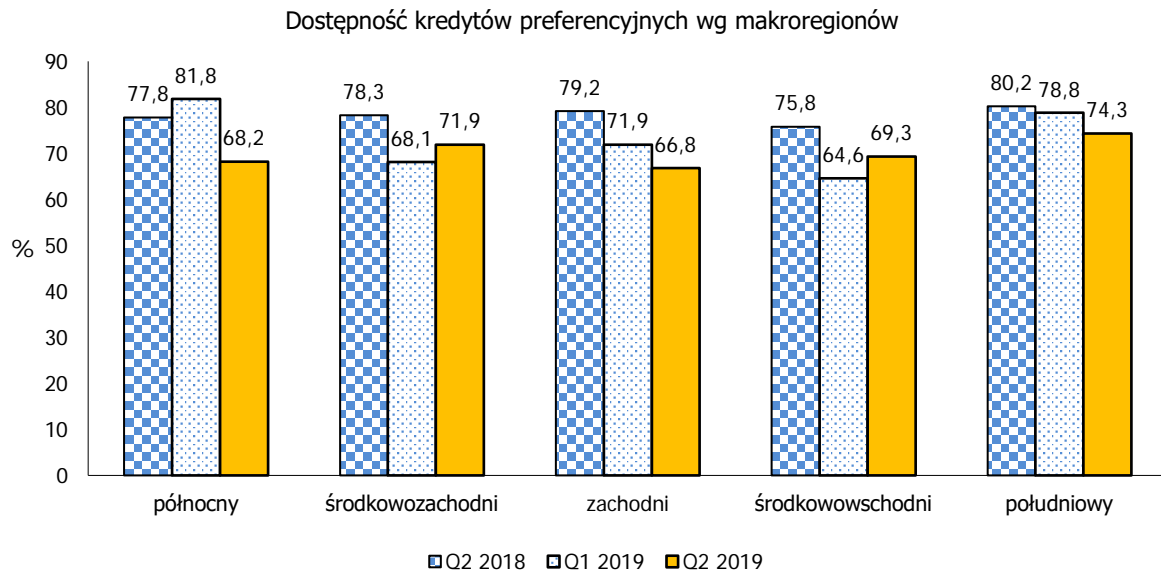
Inwestycje w budynki i budowlę wg grup PKD 2007

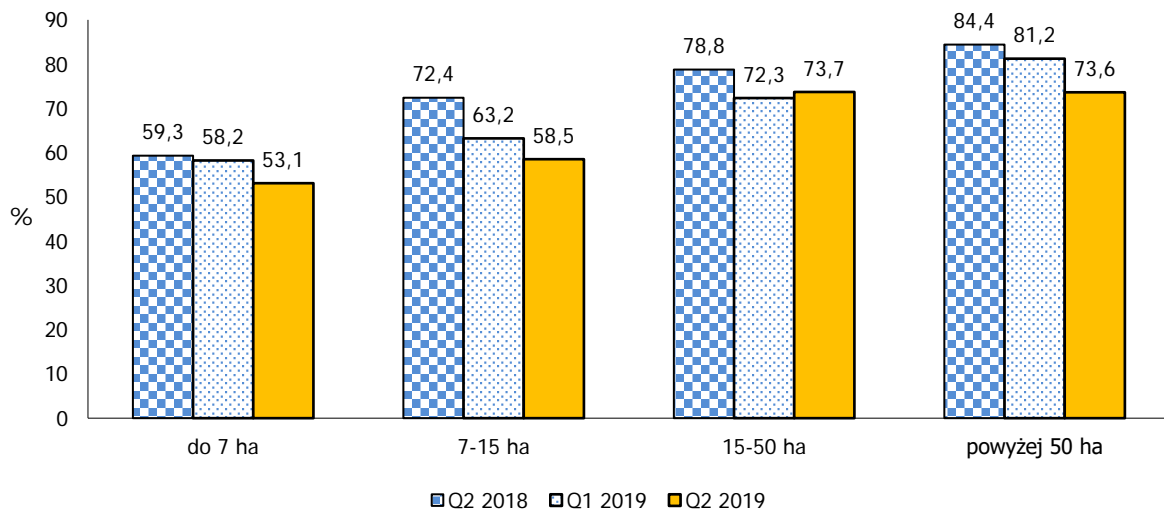
11. Dostępność kredytów preferencyjnych

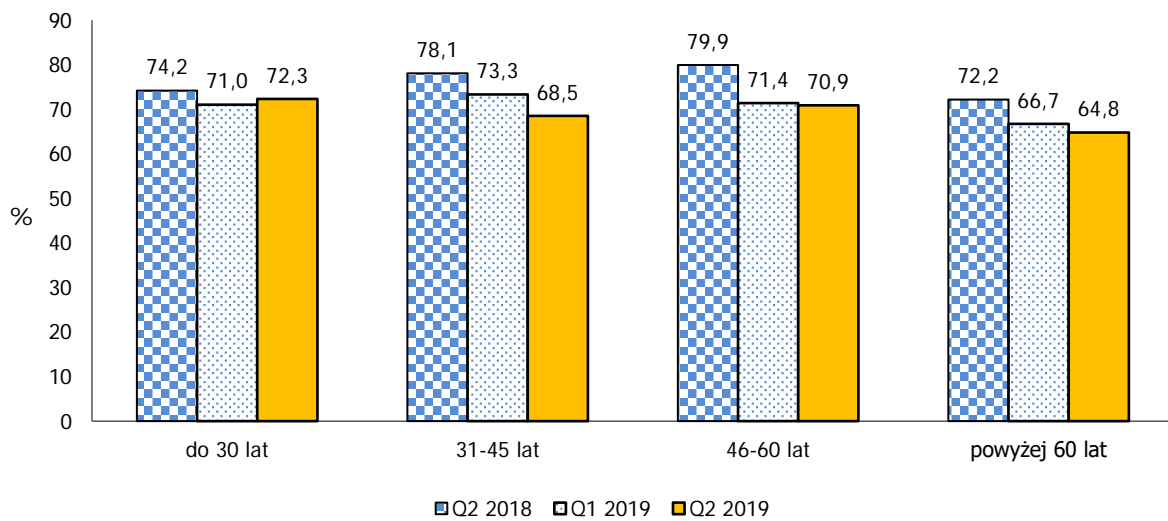
w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
tak	78,4	77,7	75,9	76,5	71,8	69,4
nie	21,6	22,3	24,1	23,5	28,2	30,6

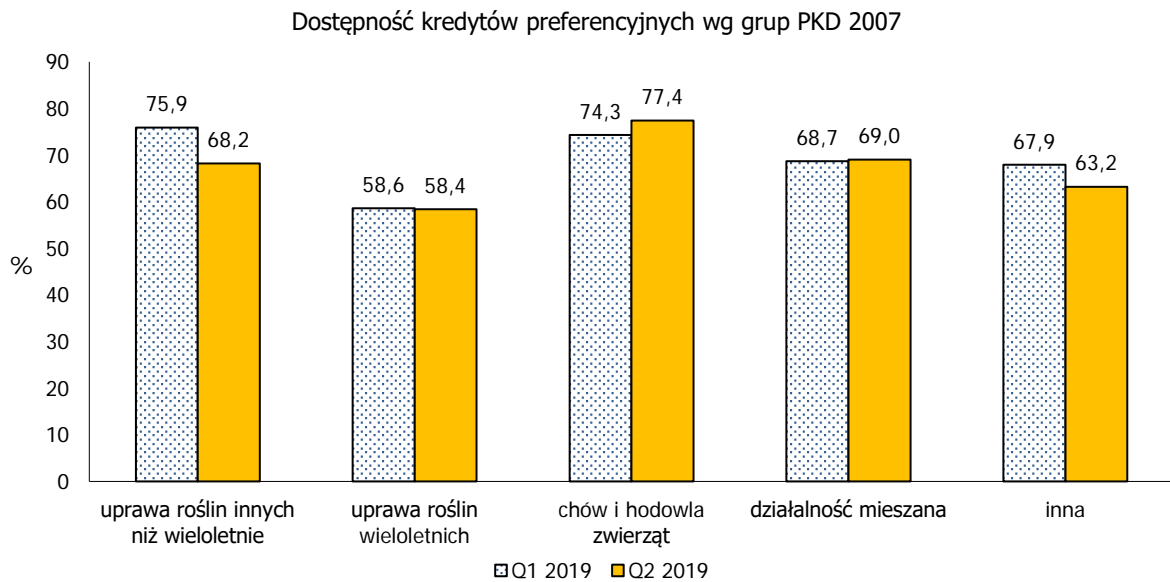
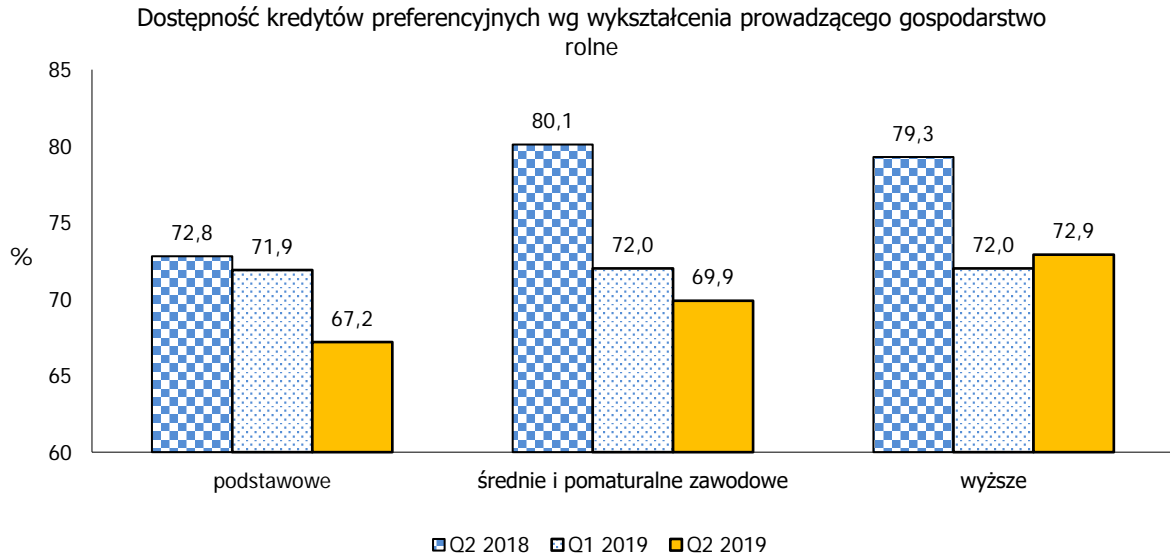

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

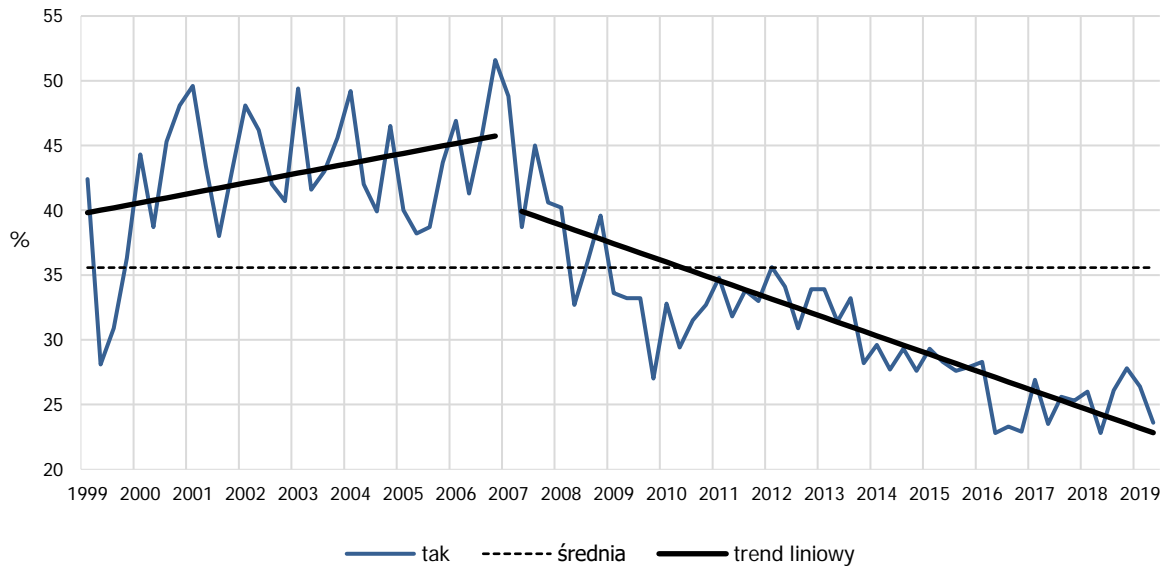

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

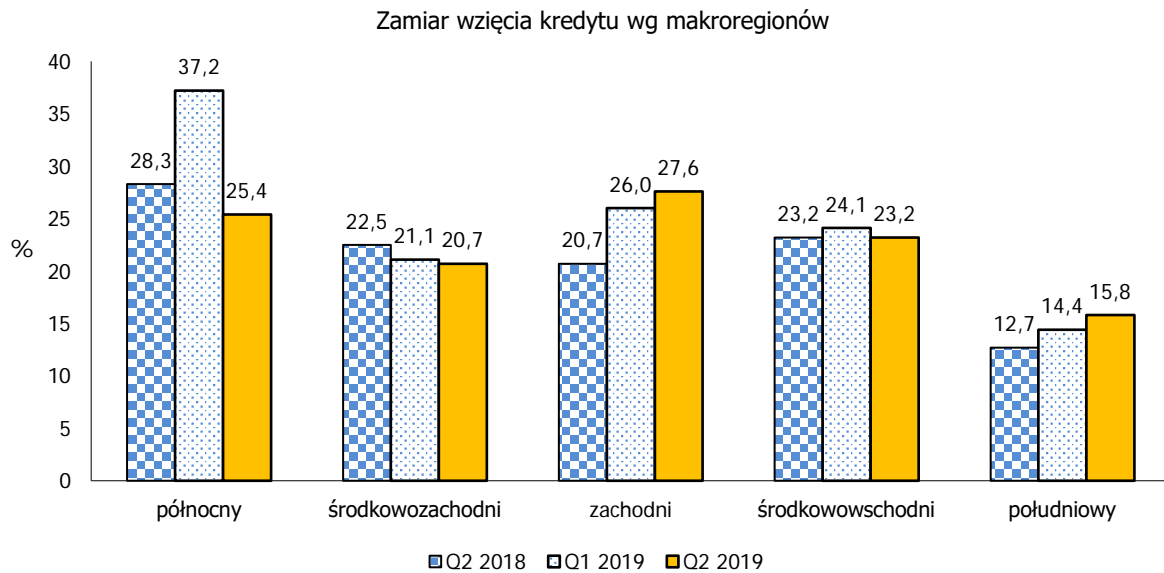

12. Zamiar wzięcia kredytu

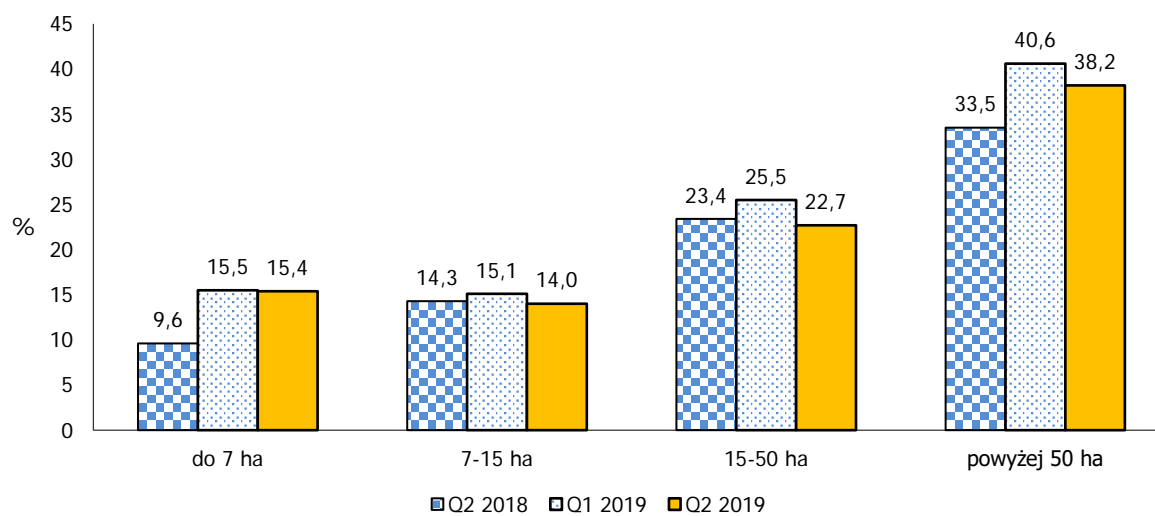

w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
tak	26,0	22,8	26,1	27,8	26,4	23,6
nie	74,0	77,2	73,9	72,2	73,6	76,4

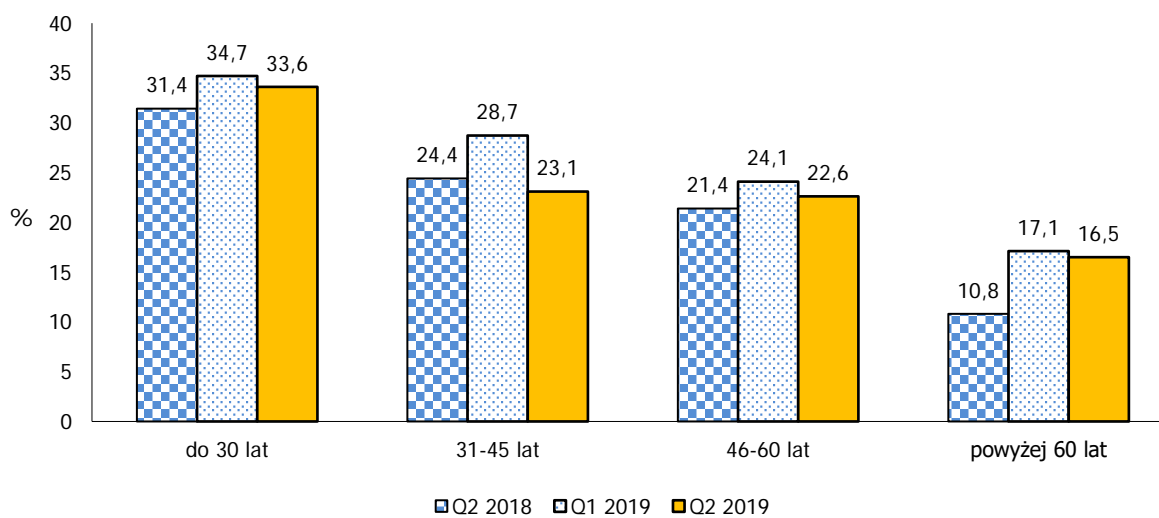

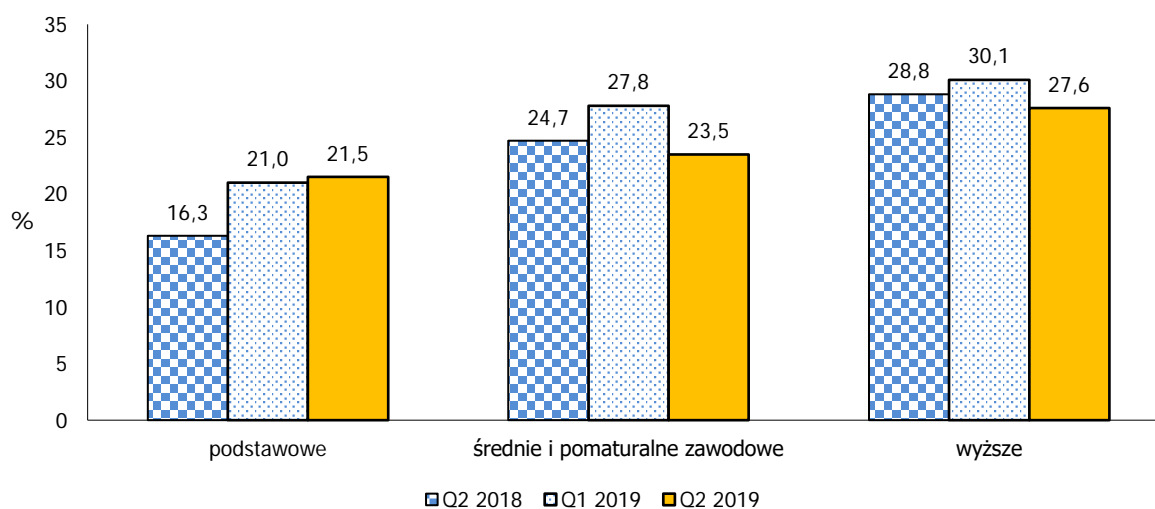
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

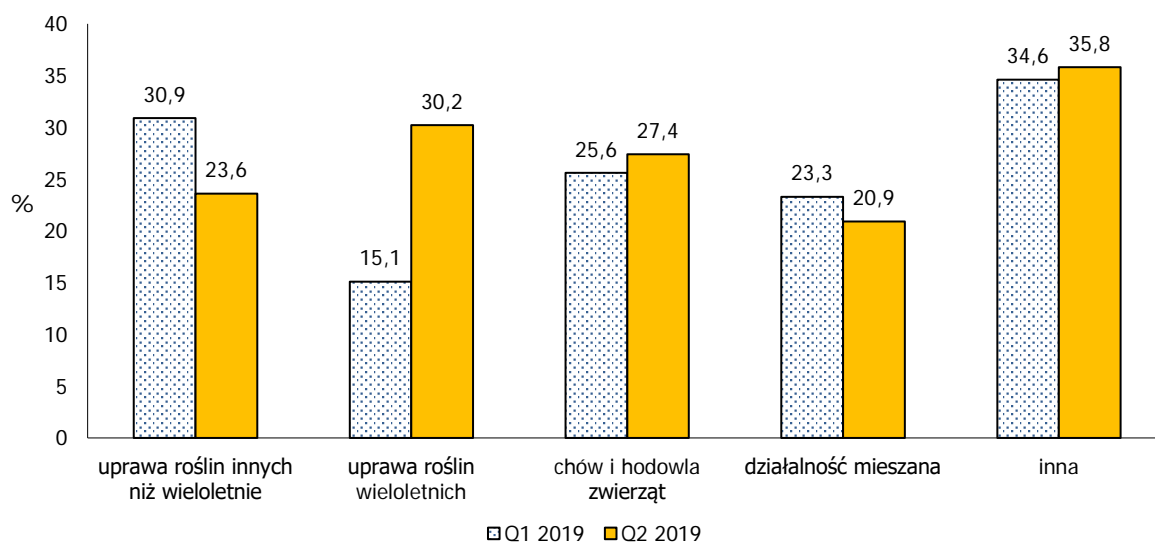
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

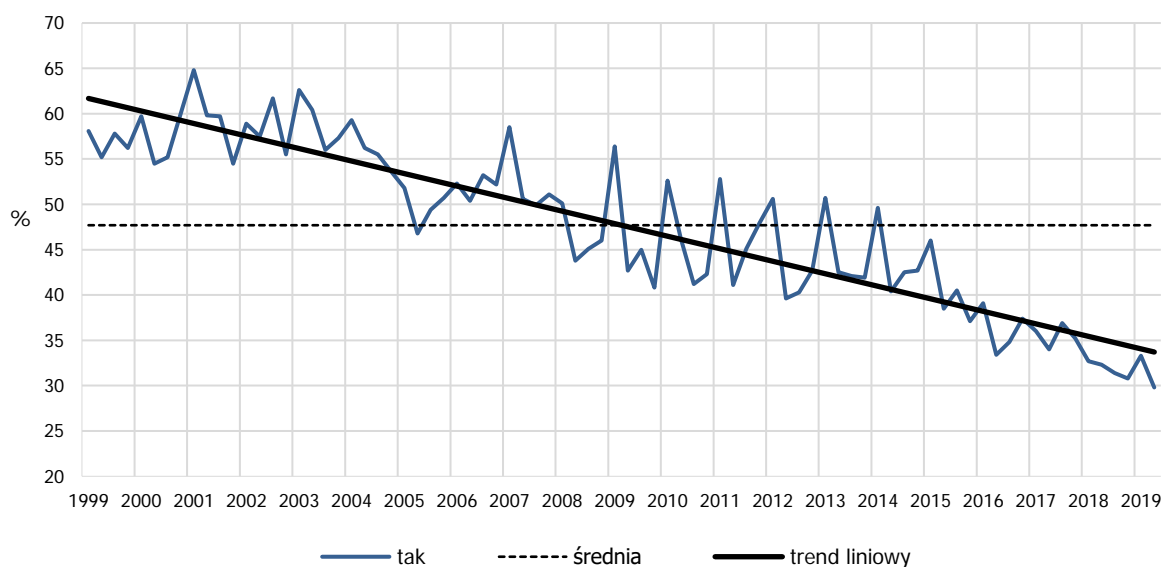
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

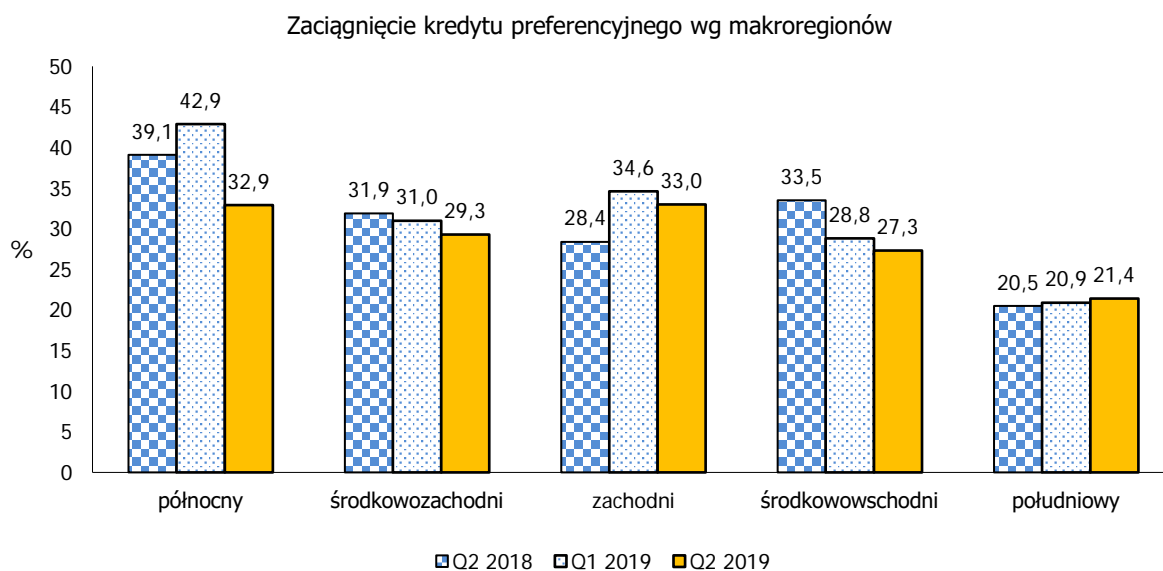
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

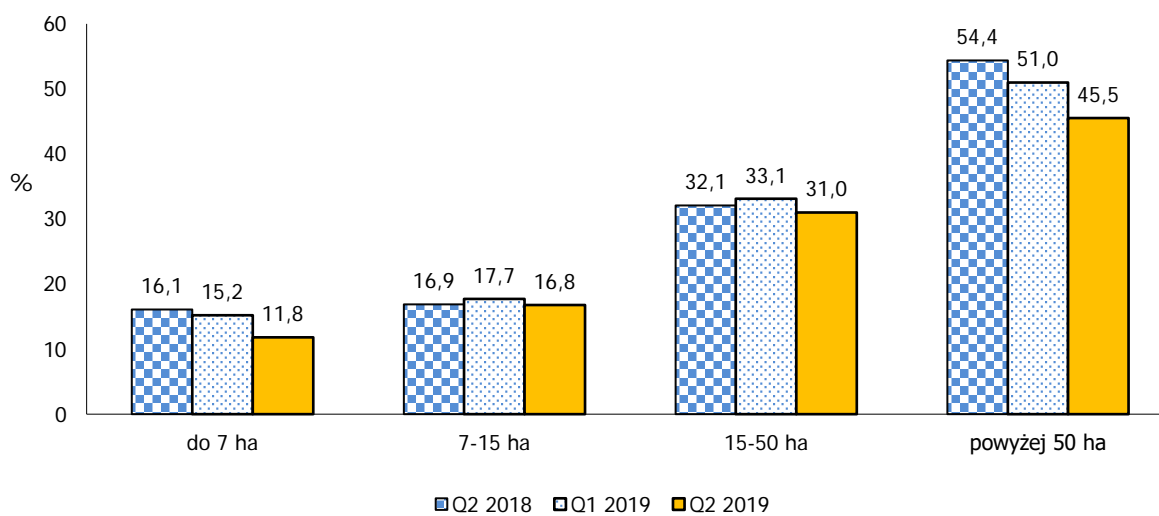
13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

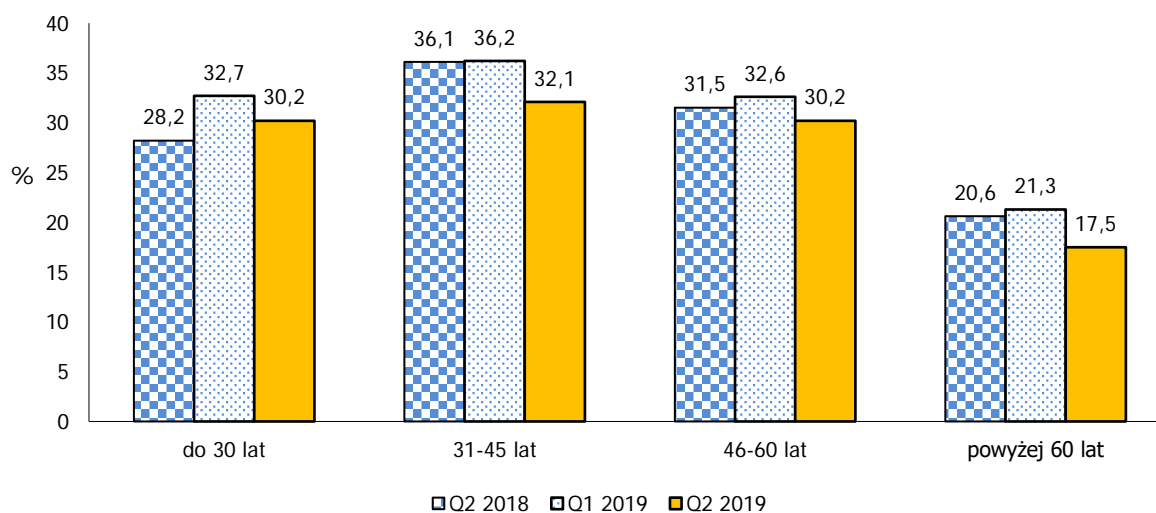
w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
tak	32,7	32,3	31,4	30,8	33,3	29,8
nie	67,3	67,7	68,6	69,2	66,7	70,2

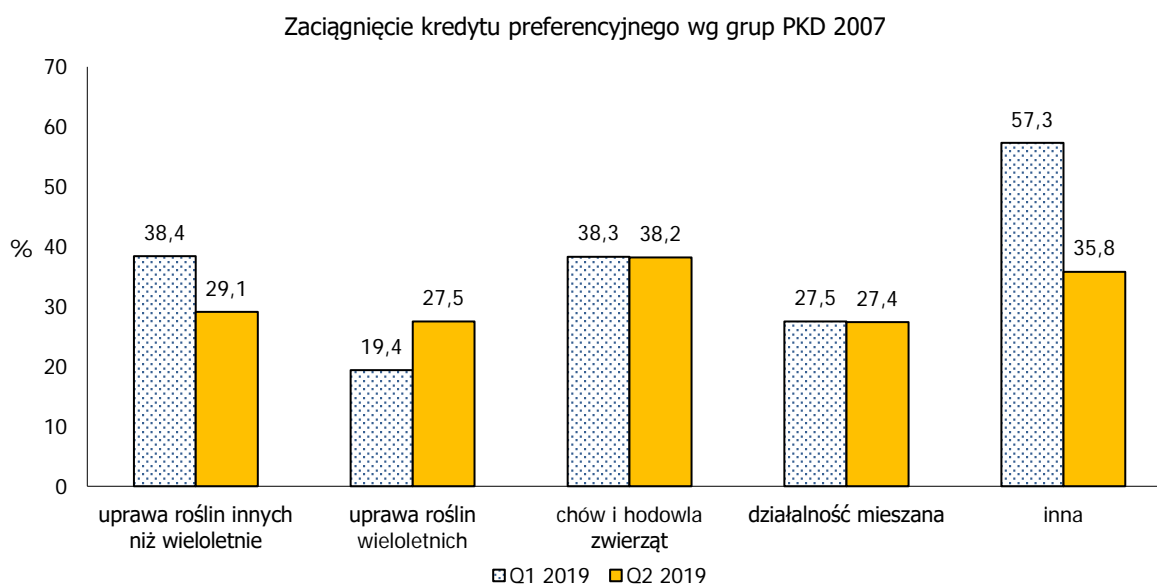
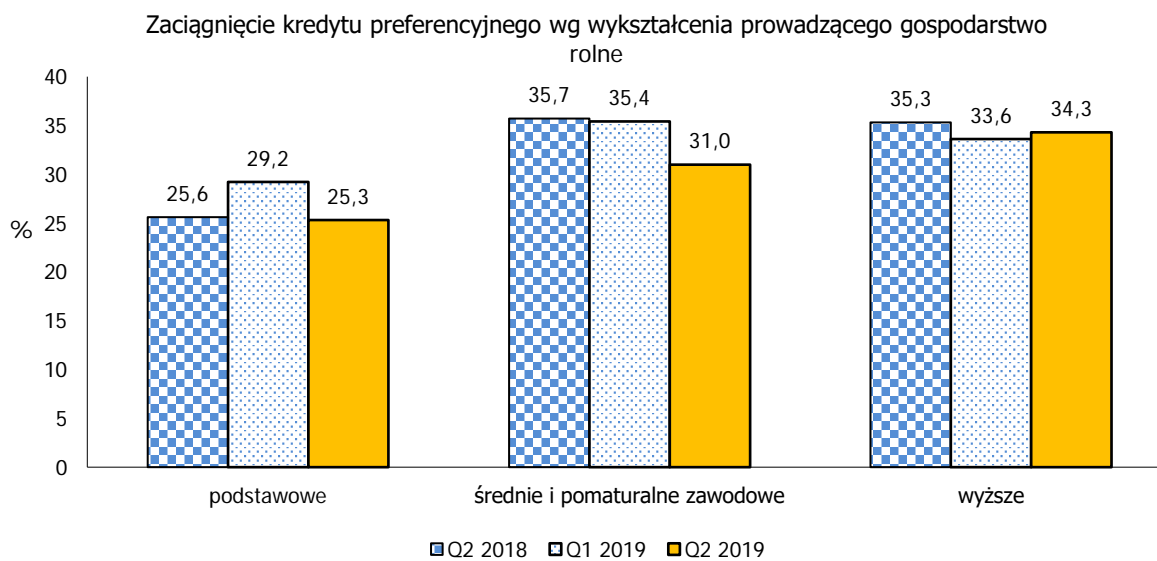

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

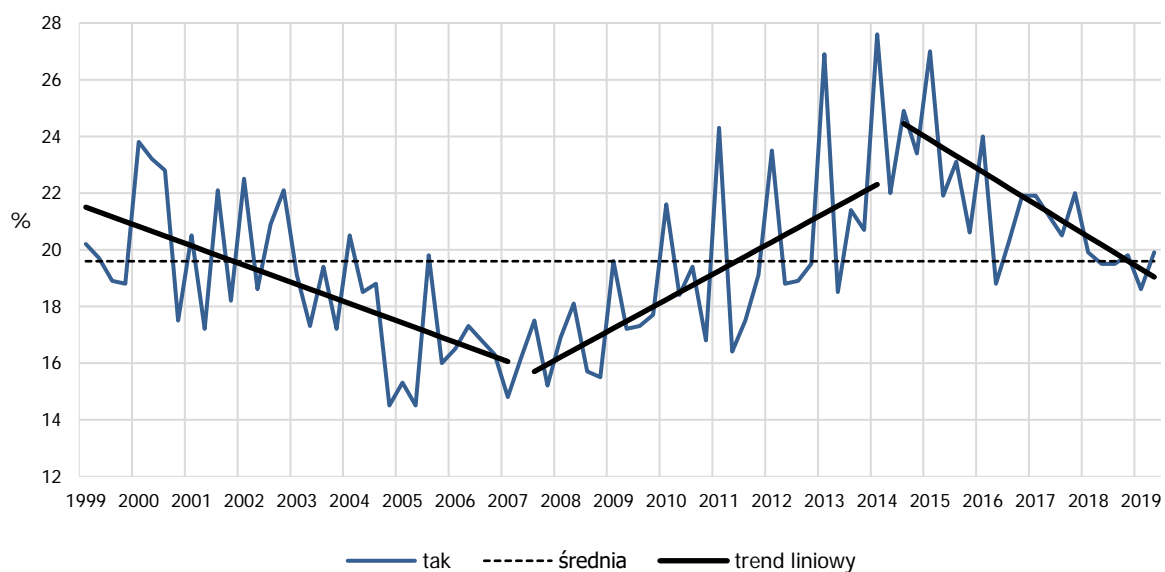

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

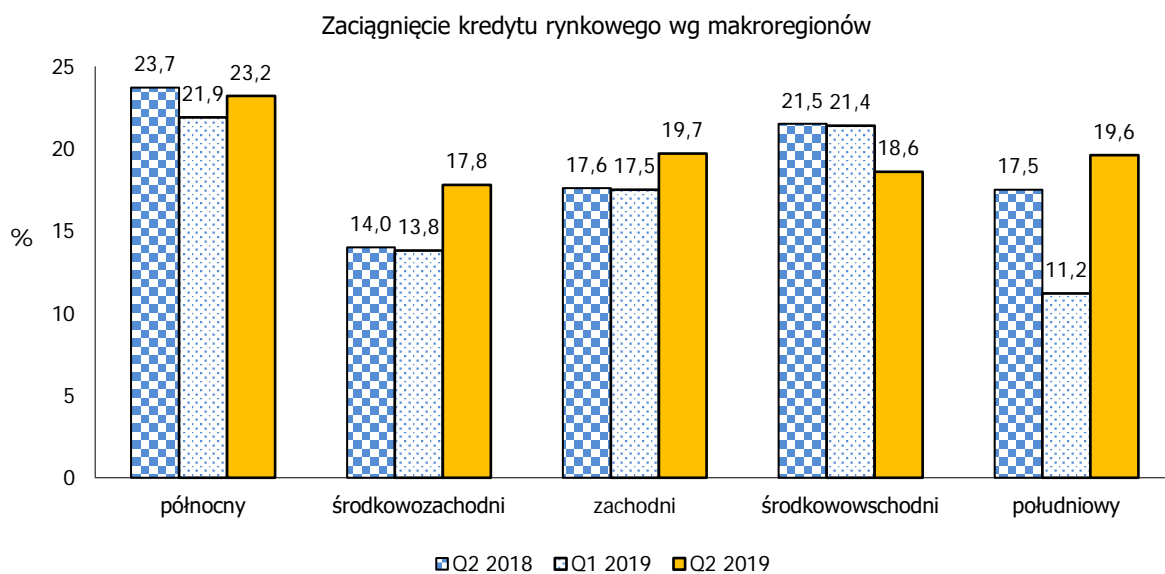

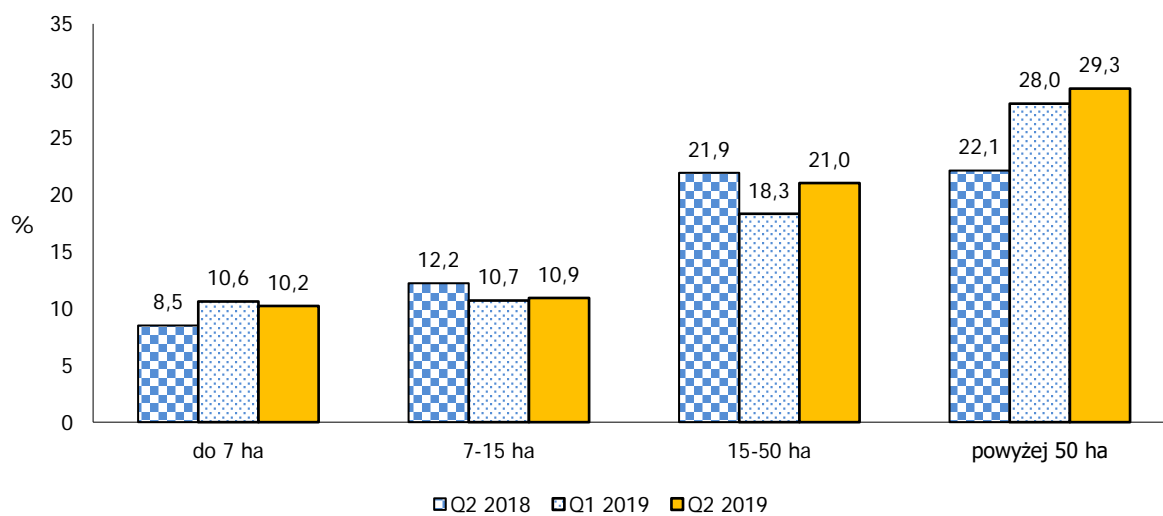
14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

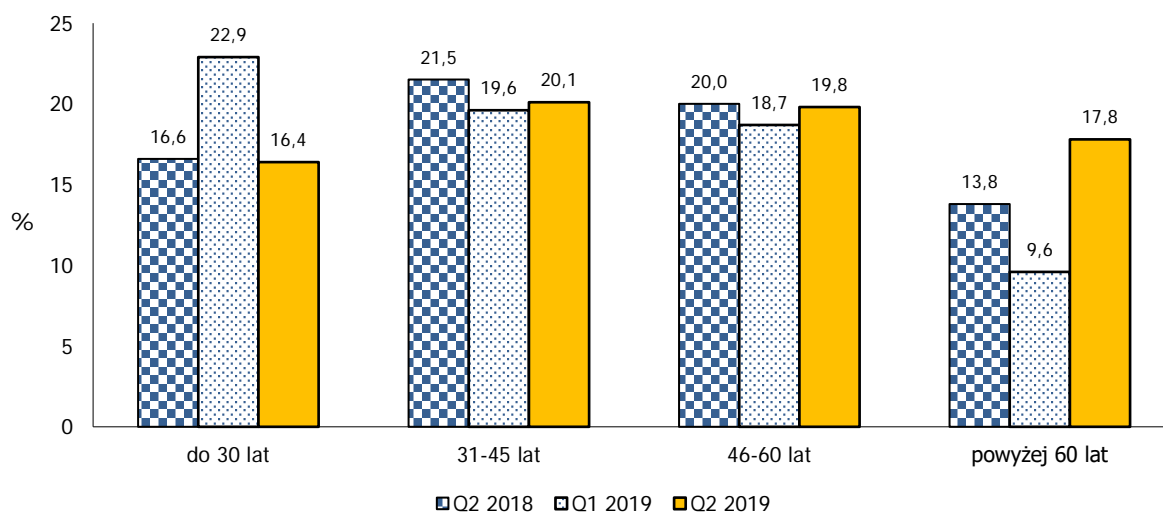
w %	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
tak	19,9	19,5	19,5	19,8	18,6	19,9
nie	80,1	80,5	80,5	80,2	81,4	80,1

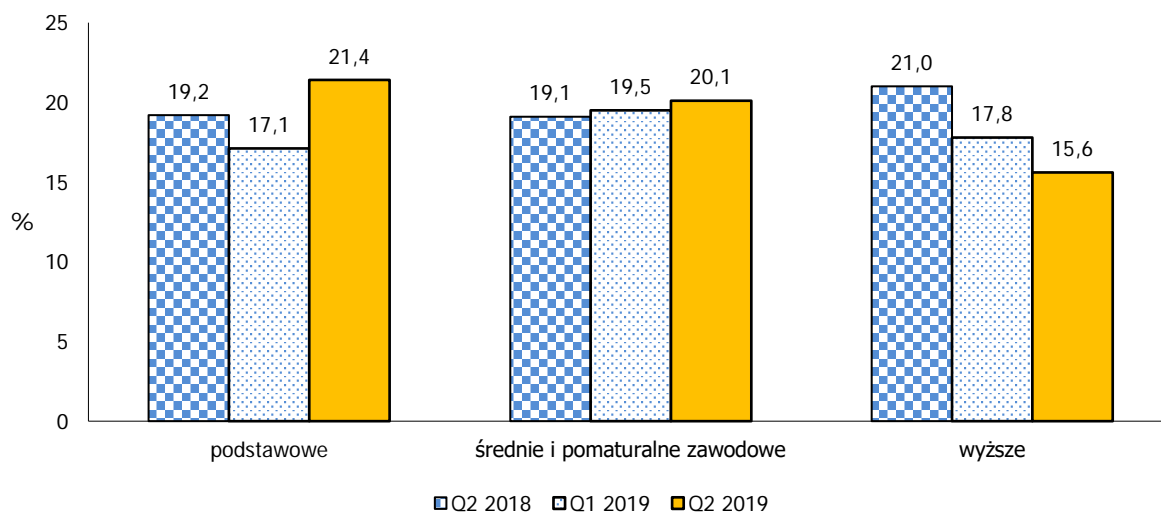
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

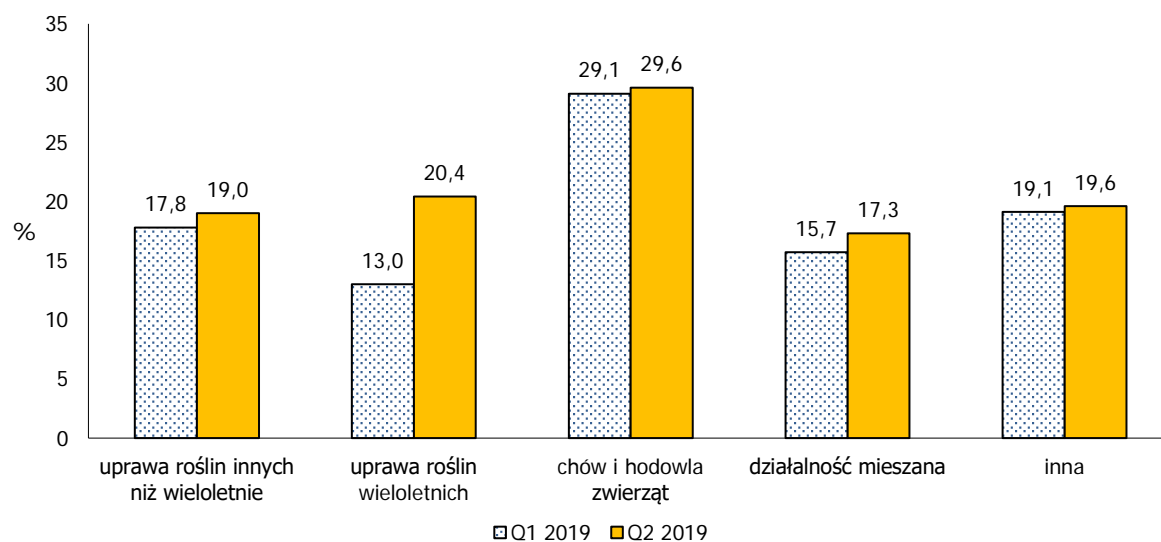
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

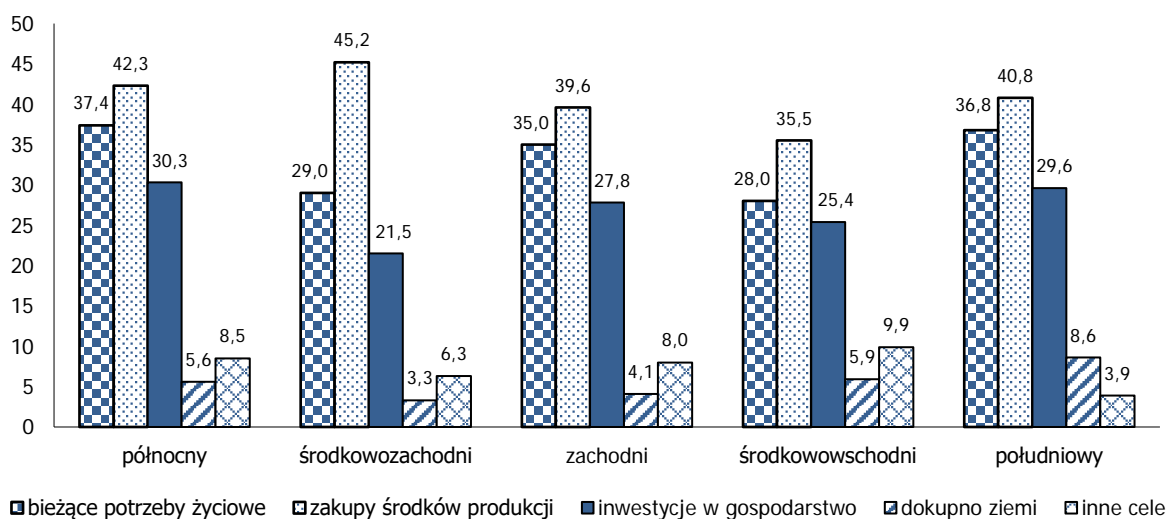

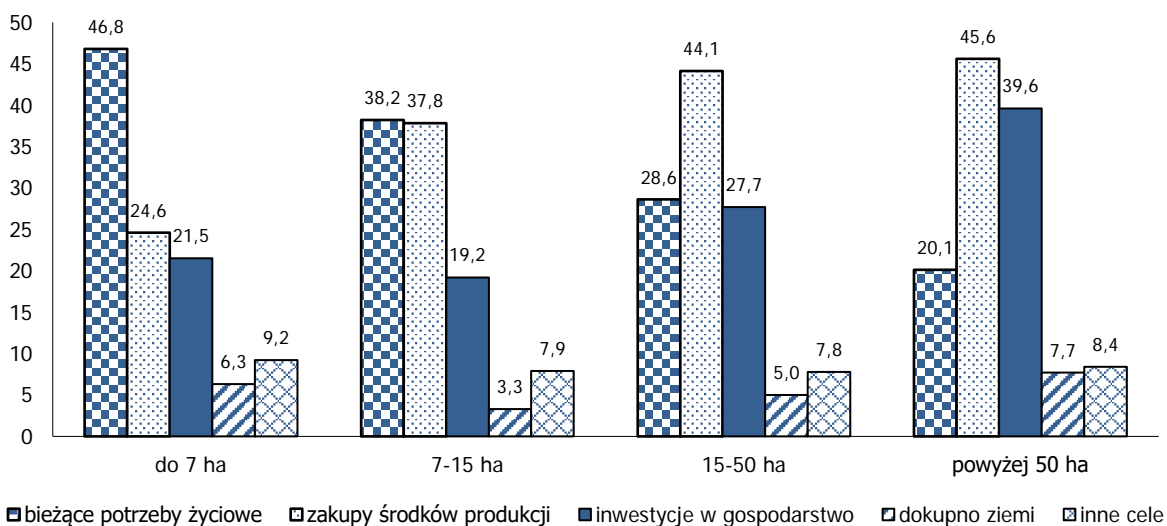
15. Przeznaczenie dopłat bezpośrednich

	Q2 2014	Q2 2015	Q2 2016	Q2 2017	Q2 2018	Q2 2019
bieżące potrzeby życiowe	26,1	27,9	32,3	31,4	31,0	32,2
zakupy środków produkcji	47,0	43,3	45,7	45,8	42,6	40,1
inwestycje w gospodarstwo	29,4	27,2	21,6	24,9	26,5	26,5
dokupno ziemi	5,4	6,1	4,2	5,0	3,8	5,1
inne cele	7,6	9,0	8,9	8,1	10,5	8,1

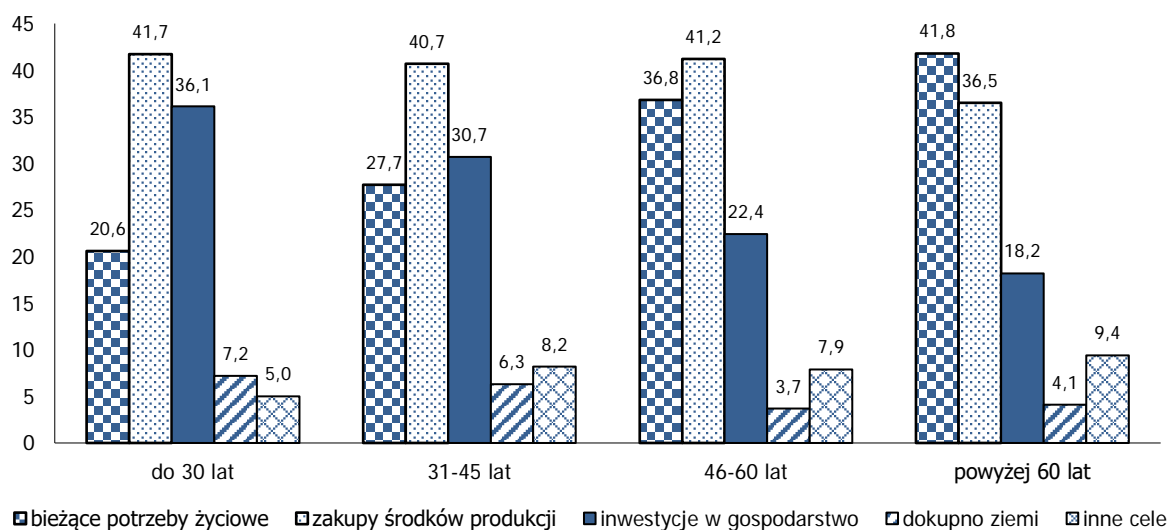
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg makroregionów

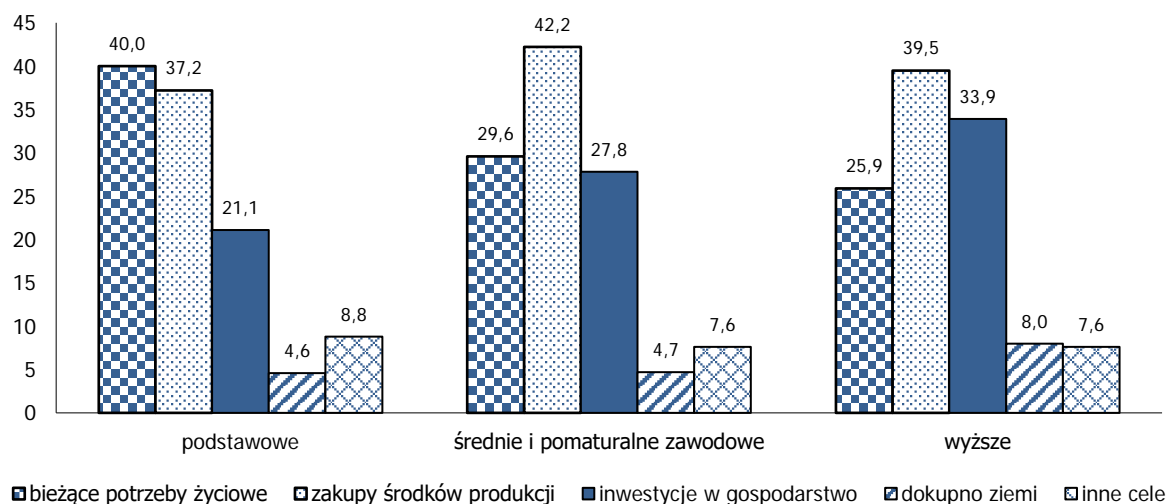
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg powierzchni gospodarstw rolnych

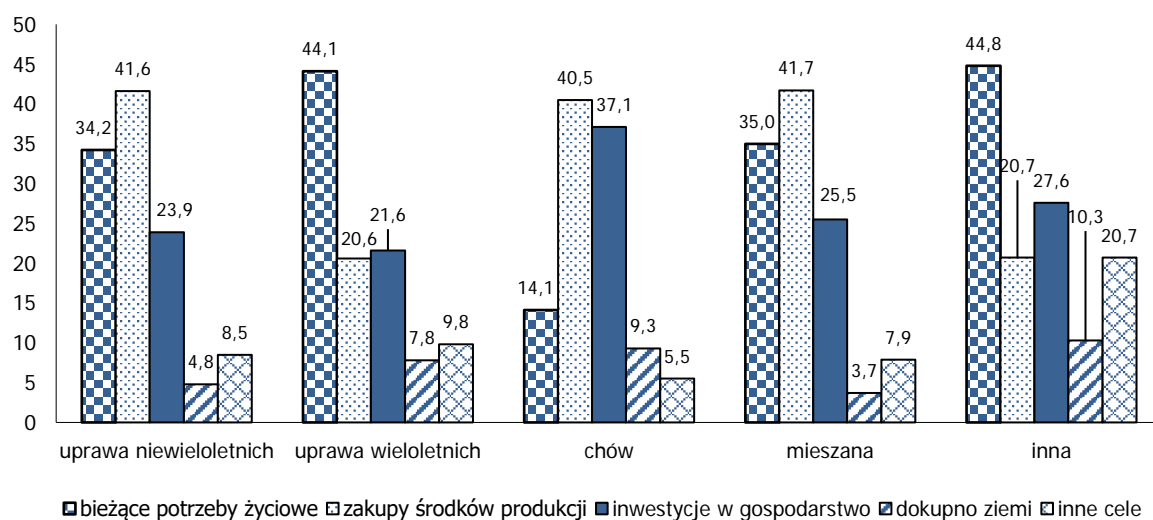
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg grup PKD 2007

III. SUMMARY

In the 2nd quarter of 2019 situation in the Polish agriculture improved (for the first time since the beginning of 2018). The agricultural confidence indicator (IRGAGR) grew by 8.1 pts to 3.8 pts, due to an increase in farms' income – the smoothed money income indicator, one of the two components of IRGAGR, rose by 9.2 pts to 11 pts – and in farmers' sentiments – the confidence indicator, another component of IRGAGR, increased by 5.8 pts to 10.5 pts. Though the composite indicator is now lower than one year ago (it amounted to -1.7 pts in the 2nd quarter of 2018), the quarterly increase of IRGAGR was nearly six times larger than the respective figure of 2018. It broke through the long-term average (equal to -10.2 pts), and its declining tendency, which began at the turn of 2017/2018, seems to come to an end. Farmers expect their financial situation to improve in the next quarter, and, on the whole, are more optimistic. The symptoms of sustainable growth in agricultural production, which emerged in the 1st quarter, enhanced. The third quarter of a year is usually a peak of agricultural activity, and this year should not be different.